

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN

**MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)**

TUTANAK DERGİSİ

**9'uncu Toplantı
6 Kasım 2025 Perşembe**

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Jülide Sarieroğlu'nun, Komisyonun bu hafta yaptığı toplantılara, geçen hafta gerçekleştirilen Trabzon çalışma ziyaretine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Fatma Yiğiter Kara'nın, yapılacak sunuma ilişkin açıklaması

IV.- SUNUMLAR

1.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erişilebilirlik Daire Başkanı Deniz Çağlayan Gümüş'ün, Bakanlık tarafından yürütülmekte olan erişilebilirlik çalışmaları ve yapılan mevzuat düzenlemeleri hakkında sunumu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMSAL HAYATA KATILIMLARININ GÜÇLENDİRİLMESİ, KARŞILAŞTIKLARI
SORUNLARIN TESPİT EDİLMESİ VE BU SORUNLARA KALICI ÇÖZÜMLER ÜRETİLMESİ AMACIYLA KURULAN
MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU
(10/434, 2104, 2716, 2717, 2718, 2719)

-----0-----

9'uncu Toplantı
6 Kasım 2025 Perşembe

-----0-----

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

TBMM Engelli Bireylerin Toplumsal Hayata Katılımlarının Güçlendirilmesi, Karşılaştıkları Sorunların Tespit Edilmesi ve Bu Sorunlara Kalıcı Çözümler Üretilmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu saat 14.34'te açıldı.

Oturum Başkanı Jülide Sarıeroğlu, Komisyonun bu hafta yaptığı toplantılara, geçen hafta gerçekleştirilen Trabzon çalışma ziyaretine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklama yaptı.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Fatma Yiğiter Kara, yapılacak sunuma ilişkin açıklama yaptı.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erişilebilirlik Daire Başkanı Deniz Çağlayan Gümüş tarafından, Bakanlık tarafından yürütülmekte olan erişilebilirlik çalışmaları ve yapılan mevzuat düzenlemeleri hakkında sunum yapıldı.

Komisyon gündeminde görüşülecek başka konu bulunmadığından, toplantıya saat 16.55'te son verildi.

6 Kasım 2025 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 14.34

BAŞKAN: Mehmet Muharrem KASAPOĞLU (İzmir)

BAŞKAN VEKİLİ: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)

SÖZCÜ: Fatma ÖNCÜ (Erzurum)

KÂTİP: Fevzi ZIRHLIOĞLU (Bursa)

----- 0 -----

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, toplantı yeter sayımız vardır.

Komisyonumuzun 9'uncu Toplantısını açıyoruz.

II.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı Jülide Sarieroğlu'nun, Komisyonun bu hafta yaptığı toplantılara, geçen hafta gerçekleştirilen Trabzon çalışma ziyaretine ve Komisyonun bugünkü gündemine ilişkin açıklaması

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Kıymetli Komisyon üyelerimiz, değerli Bakanlık temsilcilerimiz, saygıdeğer katılımcılar; geride bıraktığımız hafta boyunca oldukça yoğun, kapsamlı ve verimli bir tempoda toplantılarımızı gerçekleştirdik. Merkezî idareyi, yerel yönetimleri, uzmanları, sivil toplum kuruluşlarımızı peş peşe dinleme imkânı bulduk. Bu görüşmeler özel gereksinimli vatandaşlarımızın ve ailelerinin günlük yaşamda karşılaştıkları ihtiyaçları, beklentileri ve çözüm alanlarını çok boyutlu bir çerçevede değerlendirmemizi sağladı. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığımızı, Konya, Erzurum, İstanbul, Ankara ve İzmir Büyükşehir Belediyelerimizi dinleyerek erişilebilirlik, kentsel yaşam, sosyal alanlar ve ulaşım ile ilgili yürütülen çalışmaları ele aldık. Vatandaşlarımızın şehir hayatına tam ve bağımsız katılımını güçlendirecek uygulamaların önemini bir kez daha gördük. Bu çerçevede, uygulamaların kalıcılığı, etkililiği kadar denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerektiği yönünde de tespitleri hep birlikte değerlendirdik.

5 Kasım'da yaptığımız yani dün gerçekleştirdiğimiz toplantımızda da yine sivil toplum kuruluşlarımızın sahadan getirdiği bilgi ve deneyim bu Komisyonun en güçlü dayanaklarından birini oluşturacak. Yine, geçtiğimiz hafta Trabzon'da gerçekleştirdiğimiz çalışma ziyaretinde yerelde yürütülen iyi uygulama örneklerini ve ihtiyaçları sahada görmemiz gerçekten, yine, Komisyon çalışmalarımız açısından önemli bir zemini oluşturacak. Katkı sunan tüm kurum, kuruluş temsilcilerimize, sivil toplum kuruluşlarımıza, yerel yönetimlerimize teşekkür ediyoruz.

Bugün ise gündemimizde Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü Erişilebilirlik Dairesi Başkanlığının sunumu bulunuyor. Dairemiz kamusal alan düzenlemeleri, denetim süreçleri, izleme ve değerlendirme mekanizmaları, yerel yönetimlerin iş birliği, fiziksel, dijital ve toplumsal erişilebilirlik standartları gibi kritik alanlarda çalışmalar yürütüyor. Bu nedenle, bugün yapılacak sunumun hem Komisyonumuzun yürüttüğü tespit sürecine hem de sonunda oluşturacağımız öneri setine önemli katkılar sağlayacağına inanıyoruz. Komisyonumuzun temel amacı özel gereksinimli vatandaşlarımızın ve ailelerinin yaşam kalitesini arttırmaya yönelik politika önerileri sahadan gelen bilgi ve kurumlarımızın uygulama deneyimiyle birleştirerek güçlü bir bütünlük içinde ortaya koymaktır.

Bugünkü sunumun erişilebilirlik politikalarının güçlendirilmesinden uygulama ve denetim süreçlerinin geliştirilmesine kadar pek çok başlıkta yeni açılımlar sağlayacağına ve Komisyonumuzun raporuna yön veren temel unsurlardan biri olacağına özellikle inandığımızı belirtmek istiyoruz. Beklentimiz sunumdan yüksek.

Söz çok daha fazla uzatmadan toplantımızın verimli geçmesini dileyerek yine katılımcılarımıza, Bakanlık temsilcilerimize teşekkür ederek hemen sözü Bakanlık temsilcilerimize bırakıyoruz. Sunum içeriğiyle alakalı yöntemi size bırakıyoruz. Filmi isterseniz sunum yaparken arkadan gösterebiliriz ya da diğer "powerpoint" bir sunum varsa onu da kullanabiliriz.

Teşekkür ediyoruz.

Buyurun.

III.- AÇIKLAMALAR

1.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı Fatma Yiğiter Kara'nın, yapılacak sunuma ilişkin açıklaması

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FATMA YİĞİTER KARA - Teşekkür ediyorum.

Saygıdeğer Komisyon Başkanım, Sayın Komisyon üyelerim, kamu kurum ve kuruluşlarının ve sivil toplum kuruluşlarının değerli temsilcileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Erişilebilirlik hususunda Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olarak yürüttüğümüz faaliyetlerle ilgili olarak Deniz Hanım sizlere "powerpoint" bir sunu yapacaktır, sözü kendisine veriyorum.

Hepinize teşekkür ediyorum.

IV.- SUNUMLAR

1.- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Erişilebilirlik Daire Başkanı Deniz Çağlayan Gümüş'ün, Bakanlık tarafından yürütülmekte olan erişilebilirlik çalışmaları ve yapılan mevzuat düzenlemeleri hakkında sunumu

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Sayın Bakanlarım, sayın vekillerim, Türkiye Büyük Millet Meclisinin değerli çalışanları; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı

Hizmetleri Genel Müdürlüğü Erişilebilirlik Daire Başkanı olarak bugün sizlere, Bakanlığımız tarafından yürütülmekte olan erişilebilirlik çalışmaları ve yapılan mevzuat düzenlemeleri gibi bazı bilgiler içeren bir sunum gerçekleştireceğim.

Sunumlar size dosya olarak da dağıtıldı. Burada görmüş olduğunuz gibi erişilebilirliğin tanımı bulunuyor. "Okuyabiliyor musunuz?" diye sizin sorularınızdan önce ilk soruyu ben sormak istiyorum size. Okunabiliyor mu acaba? Burada erişilebilirliğin tanımı var. Aslında burada bir bilgi var ancak biz bu bilgiyi erişilebilir formatta size sunmadığımız için yani buradaki yazı, bir "erişilebilirlik" tanımı, cümlesi var, bu cümleyi size gerekli renkli puntoyla, gerekli zemin rengiyle sunmadığımız için, ayrıca ben size okumadığım için, biz bu hizmeti size erişilebilir formatta sunmadığımız için bu bilgiyi size ulaştıramıyoruz. Aslında erişilebilirliğin temel özet şekli bu. Bugün bu hizmeti nasıl erişilebilir sunuyoruz, sunmamız gerekiyor size kısaca bunlardan bahsedeceğiz.

Şimdi, erişilebilirliği nasıl tanımlıyoruz? Bu, mevzuattaki tanım değil, bizim yıllar içerisindeki deneyimle, şu anda da akademik geçerliliği olan erişilebilirlik tanımı. Herkesin istediği her yere ve her hizmete, bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesidir erişilebilirlik. "Herkesin" diyoruz çünkü öncelikle başta engelliler olmak üzere, ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma, zihinsel, artık günümüzde özgül öğrenme güçlüğü, yaygın gelişimsel sorunlar, disleksi, otizm spektrum bozukluğu gibi farklı ve artık artan oranda engellilik de gündemimizde olduğu için biz bu gruplara yönelik de erişilebilirlik gereksinimlerini belirlemeye ve bunların çözümlerini oluşturmaya çalışıyoruz. Elbette, çoklu engel, ruhsal ve duygusal sorunu olan kişiler de yine engelli grubunda ve erişilebilirliğin hedef kitlesinde. Ancak erişilebilirliğin hedef kitlesi sadece engellilerle sınırlı değil; yaşlılar, hamileler, geçici engeli bulunanlar -yani gözlüğünü unutmuş şu anda bu ekranı ya da yakın gözlüğü bulunmadığı için bizim dağıttığımız dosyaları okuyamayanlar gibi- bebek arabalılar, çocuklar; yük, valiz taşıyan kişiler; iri, şişman, çok uzun ve çok kısa boylu kişiler de yaşamın herhangi bir anında erişilebilir bir düzenlemeye ihtiyaç duyabilir. Biz bu gruba mobil cihazına bakarak yolda yürüyen kişileri de erişilebilirlik kılavuzunda literatüre eklemiş olduk çünkü tıpkı bu kişiler de bilişsel veya görme sorunu olan kişiler gibi, yürürken herhangi bir engelle karşılaştıklarında bir kaza riskiyle baş başa kalabilirler.

Bağımsız ve güvenli kullanımı özellikle vurgulamak istiyorum çünkü maalesef biz şu anda hâlâ standartlara uygun olmayan düzenlemelerle de mücadele içerisindeyiz. Bir erişilebilirlik düzenlemesinin sadece yapılmış olması değil, aynı zamanda standartlara uygun şekilde yapılması lazım ki kişiler başkasının yardımına ihtiyaç duymadan yapıları çevrede bu alanı kullansınlar.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bizim bir kaç toplantıdır tartıştığımız konu denetim, bunların denetimi yani uygun olmadığını kim denetliyor, o konuda da sunum içerisinde cevap verirsiniz seviniriz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Bilgimiz var Sayın Bakanım, tabii ki.

Güvenli kullanımda ayrıca bir kaza riskiyle karşılaşmadan kişinin erişilebilirliği... Bir yere erişilebilir, bir bilgiyi erişilebilir demek için bu iki temel ön şartın sağlanması gerekmekte.

Peki, engellilik nedir erişilebilirlik açısından? Kişide omurilik felci nedeniyle veya kırığı nedeniyle yürüme fonksiyon kaybı bulunabilir; el, kolda da olabilir tabii ki bu durum, görmede de olabilir, fark etmez. Kişi bir binadan -bina örneğinden gidersek- bilgi almak için, bir işlem yapmak için, kamu kullanımına açık bir binaya girmek istediğinde; bina merdivenlerle, tekerlekli sandalyeli, fonksiyon kaybı bulunan bu kişiye "Hoş geldiniz, içeriye buyurun" demeyerek karşılıyor maalesef. Bu bir bilgide "Beni okuyamazsın, beni anlayamazsın." diye karşılıyor. Bu bir otobüste "Binemezsin, ben seni taşıyamam." diye karşılıyor engelli kişiyi. Oysa, tasarım en başından, standartlara uygun düzenlemelerle -buradaki rampada olduğu gibi- erişilebilirlik sağlanmış olsa fonksiyon kaybı bulunan kişi sadece fonksiyon kaybı olan bir kişi olarak hayatına devam edip hayatın içinde tecrübe ettiği engelliliği yaşamayacaktır. Bu, erişilebilirlik penceresinden engelliliğe bakış açımız.

Erişilebilirlik çalışma alanları elbette çok geniş bir alan. Biz alt başlıklar altında çalışmak zorundayız. Binalar, açık alanlar, toplu taşıma sistemleri -araçlar dâhil- tüm bunları kullanırken faydalanılması gereken bilgilendirme hizmetleri; daha yeni, daha güncel kavramları olan bilgi ve iletişim teknolojileri ve bilgiye erişim konusunda Dair Başkanlığımızca çalışmalar yürütülüyor.

Erişilebilirlik çalışma eksenleri yani bu bahsettiğim alanlarla çakışan eksenler ise mevzuat ve standartların belirlenmesi, farkındalık, bilgi, bilinç düzeyinin artırılması ve uygulamaların desteklenmesi şeklinde devam ediyor.

Erişilebilirlik mevzuatından bahsedip burada sorunlara ve çözüm önerilerine değinmeye çalışacağım. Öncelikle şunu belirtmekte fayda var: Biz, evet, Erişilebilirlik Daire Başkanlığı ya da Bakanlık olarak konunun odak kurumuyuz, odak birimiyiz. Ancak erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum, kuruluş ve tarafların, ilgili tüm tarafların sorumluluğu, görevidir. Bunun özellikle altını çizmek istiyoruz. Çünkü bizim merkezden belirlediğimiz standartlar, yayınlar, ulaştırdığımız kaynaklar, teknik bilgi desteğinin hepsi uygulayıcı kurumlar elinde hayat bulacaktır ve engellinin hayatına dokunacaktır. Bakanlığımız, evet, erişilebilirlikle ilgili ulusal politikaların belirlendiği, mevzuatın hazırlandığı, bunların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliğinin sağlanmasıyla yükümlü olarak görevlerini yerine getiren bir kurumdur.

Erişilebilirlik mevzuatı; yüzde 90 oranında bizim elimizde hazırlanan mevzuatın tarihsel sürecinden bahsetmek istiyorum. 1997 yılında ilk mevzuat düzenlemesi yapılıyor. 3194 sayılı İmar Kanunu'na ek bir madde eklenerek bir düzenleme yapılıyor ve 1999 yılında da ilgili erişilebilirlik yönetmeliklerinde ilk erişilebilirlik düzenlemelerini yapıları çevre özelinde gerçekleştirdik ilgili Bakanlıkla. 2005 yılında Engelliler Hakkında Kanun'da erişilebilirlikle ilgili ilk düzenlemeler yer aldı, 2014 yılında da kanun daha da güçlendirildi yeni düzenlemelerle. 2013 yılında 2012'de yapılan Engelliler Hakkında Kanun'daki düzenlemenin ardından Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği yayımlanarak denetleme faaliyetleri başladı. 2017'de Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği'nde, 2019'da ise Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'nde çok ciddi düzenlemeleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığına iletilerek yayımlanmasını sağladık. 2025 yılında, çok yakın bir tarihte, Cumhurbaşkanlığı genelgesiyle Ulusal Erişilebilirlik Günü 16 Mayıs olarak belirlendi ve artık erişilebilirliğin bir günü oldu. Yine haziran ayında, hemen ondan yaklaşık bir ay sonra Web Siteleri ve Mobil Uygulamaların Erişilebilirliği Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlandı.

Yapılı çevrede ve ulaşımındaki erişilebilirlik mevzuatını Türkiye'de ikiye bölmek gerekiyor ancak öncelikle, elbette bizim üst bir mevzuatımız olarak Anayasa'mız bütün bu çalışmalara temel oluşturan mevzuatımız, doğrudan erişilebilirlikle ilgili değil ama engelli haklarına yönelik yer alan hükümleriyle. Uluslararası sözleşmeler de -sadece Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme değil,

şehircilikle ilgili sosyal şart olarak uluslararası sözleşmeler- yine üst metin olarak yer alıyor. "Bu mevzuatı ikiye bölmek gerekiyor." derken imar mevzuatını ayrı değerlendirmek gerekiyor çünkü planlı alanlar, otopark, yapı denetimi, yaya yolları, kaldırımlar gibi yönetmelikler ve üstünde de İmar Kanunu'nda ve yine, bu kapsamda Kat Mülkiyeti Kanunu'nda erişilebilirlik düzenlemeleri bulunmaktadır. 7 Temmuz 2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun kapsamında da izleme ve denetlemeye yönelik yönetmeliğimiz ve uygulama genelgelerimiz bulunmaktadır. Toplu taşımaya ilişkin bizim yürürlükte olan, yayımladığımız şehirler arası ulaşım, turizm ve servis taşımacılığına ilişkin bir yönetmeliğimiz var. Bunun yanında, araçlarla ilgili tüm mevzuat ilgili bakanlığı tarafından hazırlanır, yayımlanır, biz bunların uygulanmasını, denetlenmesini sağlarız. Gemilerle ilgili ve trenlerle, raylı sistemle ilgili mevzuatı Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, araçların üretimiyle ilgili mevzuatı ise Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Sanayi Genel Müdürlüğü hazırlar. İmar Kanunu'nda hâlâ yürürlükte olan ek madde 1'de aslında yapıyı çevreye ilişkin planlamada, tüm alanlarda yapılacak planlamada, imar planlarında "Türk Standartları Enstitüsünün ilgili standartlarına uyulması zorunludur." ibaresi yer alır. Peki, nedir bu standartlar? Binalar, açık alanlar, yaya yolları, hissedilebilir yüzeylerle ilgili iki standart var; asansör standartları, kaldırma-iletme platformu standartları, zemin kayganlığı standardı gibi pek çok standart uzman kurum olarak bizim tarafımızdan hazırlanıp TSE tarafından da kuruldun geçirilerek yayımlanır ve erişilebilirlik standardı olarak yürürlüğe girer. Yapılı çevreye ilişkin daha çok TSE standartlarımız var, araçlarla ilgili ilgili kurumun mevzuatı ve standartları bulunmaktadır, bilgi teknolojileriyle ilgili de ondan daha sonra bahsedeceğim, şu an daha çok yapıyı çevre ve ulaşımdan bahsediyoruz. Ancak yeni yapılaşma alanlarının kurallarını belirleyen imar mevzuatında şu anda yaşanan sorunlar neler? Çünkü ben hatırlıyorum, ilk toplantımızda da Sayın Bakanımız "Sorun ve çözüm önerileriyle sunumları bekliyoruz." demişti, o şekilde bir sunum hazırlamaya çalıştık biz de. Şimdi, burada ilgili taraflar var, bunları öncelikle ortaya koymak lazım. Tüm belediyeler, kamu kurumları, yapı denetimi kuruluşları, proje ve inşaat müellifleri burada kesinlikle birer taraflar. Tabii, bunun alt kırılımları da çok fazla var. Bir rampayı kaldırımda yapan usta dahi bu konunun bir parçası veya engelliler için düzenlenmiş bir otoparka park eden vatandaş da bu konunun bir parçası; bu nedenle, biz odak kurum olarak sosyal ve fiziksel engellerin kaldırılması için çalışıyoruz ama öncelikle bu kurumların da kendi yükümlülüklerini, görevlerini yerine getirmesi gerektiğini tekrar vurgulamak istiyorum.

Şimdi, bu konuda bizim en önemli sorunumuz -sanırım dün de bahsedilmiş, mevzuatımız gayet yeterli bulunmaktadır, standartlarımız var- uygulama sorunumuz var. Şimdi, burada yer almayan ancak benim deneyimime istinaden ben birkaç şeyden bahsetmek istiyorum öncelikle. Bunlardan birincisi, bizim imar altyapımız ciddi bir sorun oluyor bizim önümüzde; mevcut imar altyapısı, mevcut yapı stoku. İkinci ise biz merkezde kurduğumuz yapının yerelde uygulanması noktasında engelli STK'lerin daha çok desteğini bekliyoruz çünkü belediyelerin -bazen bu belde belediyesi de olabilir- biraz daha yönlenebilir, bilgilenmeye ihtiyacı var. Ben onlarla yaptığımız diyalogumuzu, iletişimimizi biraz sonra açıklayacağım ama bunu en başta da ortaya koymak istedim.

Çözüm önerisi noktasında, Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde iki hususta yönetmeliğe ekleme yapılması için biz 2016'da ve daha sonrasında da Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına bu konunun önemini ilettik. Konular şunlar; rapora girmesi için özellikle belirtmek istedik: Bunlardan bir tanesi, kamu kurumları için ruhsat sürecinde erişilebilirlik standartlarına uyulması zorunluluğunun yönetmeliğe eklenmesi gerekiyor çünkü yönetmeliğin bir kısmından kamu binaları muaf tutuluyor. İkinci de özel binalar için ruhsat verilmesi aşamasında tıpkı bina tesisatına ilişkin, peyzaj durumuna ilişkin projeler, vaziyet planı gibi projeler istenirken ayrıca bir erişilebilirlik projesi istenmesi çok önemli bir taleptir, ben bunu sizlere de bugün özellikle sunmak istiyorum. Yine, yapı işleri, yapı denetim kuruluşlarının uygulama sürecinde bizim mevzuatta düzenlemiş olduğumuz kontrol listesini ne kadar uyguladıklarına ilişkin aynı bakanlığın denetim yapması gerekiyor. Bizim şu andaki gündemimiz ise şu: Yeni projeler için, kamu bina projeleri için valilikler bünyesinde bir kamu projelerinin erişilebilirliği inceleme komisyonunun kurulması kamu binaları ve belli metrekarenin üzerindeki binalar için kamu projelerinin erişilebilirliğinin sağlanması sistemi kurmak istiyoruz; bununla ilgili, ilgili kurumlarla görüşmelere başlıyoruz, İçişleri Bakanlığı ve Bakanlığımız da burada sorumlu kurumlar. Bizim çok üzgün olduğumuz, gelişme kaydedemediğimiz diğer bir konu Kamu İhale Kurumunun mevzuatına "Erişilebilirlik standartlarına uygunluk şartı aranacaktır." ibaresinin girmemiş olması. Bununla ilgili de mükerrer olarak ilgili kurumla çeşitli görüşmeler yaptık, rapora ben bunun da girmesini özellikle çok istiyorum çünkü gerek inşaat yapımı gerekse hizmet alımı gerekse mal alımı ihale süreçlerinde erişilebilirlik standartlarının sağlanmasına yönelik mutlaka proje müelliflerini zorunlu hâle getirecek bir ibarenin tek tek şartname odaklı değil, baştan üst mevzuatta düzenlenecek şekilde olması gerekir, biz hedefimizi oraya koymalıyız. Bir belediye gidip bunu yaparken, ilgili sisteme girerken mutlaka bunun sağlanmasına otomatik olarak şartnamesinde yer vermeli.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Bu konu çok gecikmiş ama, çok önemli bir konu. Neden öyle oldu?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Maalesef, eylem planımızda da yer alan bir konu ama Kamu İhale Kurumuyla biz bunu aşamıyoruz, aşamadığımız bir konu.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Yani bu Komisyonumuz bunları halleder, değil mi?

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - İnşallah.

Önerilerin hepsi gerçekten çok önemli. Şimdi not alıyor arkadaşlarımız, takipçisi olacağız ve hızlıca hayata geçmesi için gayret edeceğiz. Sabah Bakan Hanım'la da biraz konuştuk bugünkü toplantımız hakkında.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Diğer bir konu, bizim şu anda hâlâ yürütmekte olduğumuz sertifikasyon zorunluluğu konusu. Özellikle yapıyı çevreye ilişkin meslek mensuplarının... Çünkü artık üniversitelerde dersler de veriliyor. Aile Enstitüsü eliyle veya farklı bir yöntemle bir yönetmelik ve sertifikasyon programı hazırlıyoruz, umarız önümüzdeki aylarda onları da tamamlamış olacağız. Bu, özellikle mimar, şehir plancısı, inşaat mühendislerini kapsayacak, teknikerleri kapsayacak; bu teknik mesleklerden kişilerin sertifikalandırılarak, A, B, C sınıfı olarak farklı alanlarda çalışmalarını, daha standartlara uygun gerçekleştirmesini sağlayacak bir çalışma olacak.

Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamında 2005'ten önce, kat maliklerinden bir kişi itiraz etse bile engelli erişilebilirliğini binasında, oturduğu konutta sağlayamıyordu. Toplantı yapılmasına yönelik ve tadilat talebinin çoğunlukla kabul edilmesi hâlinde yapılmasına yönelik bir düzenleme gerçekleştirildi. Tadilat talebi hiç göz önüne alınmıyor veya komisyon veya maliklerin çoğu olumsuz cevap verdiyse -bu bir asansör yapımı olabilir, bir rampa olabilir, kişinin iç mekânındaki kat maliklerinden onay alınması gereken bir

düzenleme olabilir; mesela, banyo giderinin yerinin değişmesi bile bu kapsama giriyor- belediyeye müracaat ediyor vatandaş yani apartmanda konuyu çözemedi, sitede çözemedi, belediyeye müracaat edip özel, bir başka komisyon kurulmasını istiyor. Bunun da ayrıca bir yönetmeliği ta 2006 yılında yürürlüğe girdi. Bu da illerde işleyen bir sistem şu an için.

Engelliler Hakkında Kanun'a geçtik yani size sunduğum -size göre sağ taraftaki- mevzuata geçtik. Burada, kanunda, 7'nci maddede, yapıllı çevrede, tüm aşamalarda yani üst planlı ölçeğinden başlayarak -1/25.000, 1/50.000 hatta- bölge planından başlayarak plan notu olarak belli kararların alınması, planlama, kent planlama, kentsel tasarım dâhil mimari proje tasarımı yapılması, inşaat süreci, imalat ve hatta ruhsatlandırma -ki bu, iş yerleri açış ruhsatlandırılmasını da kapsıyor- ve belediye ya da kamu kurumunca yapılması gereken her türlü denetimin erişilebilirlik standartlarına uygun olması zorunlu. Aynı maddede bir de özel ve kamu toplu taşıma sistemlerinin erişilebilir olması zorunluluğu da bulunuyor.

2005 yılında, kanun ilk çıktığında geçici 2'nci maddede bir yerdeki, bir şehirdeki konut alanlarını çıkarın, tüm alanların erişilebilirliğini zorunlu tutuyor. Tabii, bu maddenin uygulanmasına yönelik Başbakanlık çeşitli genelgeleri, eylem planları, pek çok çalışma, pek çok mevzuat, alt mevzuat düzenlemeleri geçmişte yapıldı. Burada mevcut alanların dönüşümü... Bakın, imar mevzuatı yeni alanların yeni olarak hemen işin başında hayata geçirilmesini, 5378 sayılı Kanun ise mevcut alanların, bu noktadan sonra, geçici 2'nci maddeden sonra dönüştürülmesini emrediyor. Yine, elbette uygulama sorunumuz var. Yine, elimizde mevcut alanların dönüşümü için rehberler, vesaire var. Burada ise ilgililer, belediye, kamu kurumu, proje, inşaat müellifleri başta olmak üzere ilgili tüm taraflar.

Şimdi, burada, bizim yine, belki "Geç kalmışsınız." denilecek olan bir diğer sorunumuz, teşvik sağlanması konusu. Süreli ya da süresiz, muafiyet şeklinde ya da indirim şeklinde Maliye Bakanlığı tarafından olumsuz bakılan bir konudur teşvik sağlanması. Diğer ülkelerde bunun çeşitli örnekleri mevcut, belli bir yıl sınırı konulmuş, denilmiş ki: "İlk beş yılda yaparsanız yüzde 100'ünü bedava yapabilirsiniz, ben size çeşitli fonlar sağlayacağım." Veya şöyle bir önerimiz oldu bizim: Sadece asansör yapılsın. Yani "Asansör için iki yıllık bir KDV muafiyeti, belli başlı muafiyetler yapılsın." gibi belli odak konularda olabilir bu, belli kurumlar için olabilir. Özellikle, sağlıkla ilgili ve eğitimle ilgili yapılar bizim için öncelikli, bunlar olabilir ama bu konuda kapsamı belirlenerek ve belli aralıklarla teşvik sağlanması çok önemli mevcut alanların dönüşümünde. Ha, burada şöyle denilebilir: "Zaten görevi yapmalı kamu kurumu ya da özel sektör ya da özel hizmet sunucu." Ama yapılmadığı sorununu da burada ortaya koyuyoruz hep birlikte.

Yine, bizim, biraz önce bahsettiğimiz, Kamu Projelerinde Erişilebilirliğin Sağlanması Sistemi dönüşüm projelerinin de onayını verecek şekilde kurgulanacak. Yine, bunun KİK'te, Kamu İhale Mevzuatı'nda yer alması gerekiyor çünkü yeni bir proje yapılandırılıyor ya da bir aracın dönüşümü için lift takılacaksa bunun tekrar tip onayı kapsamında bir projesinin yapılması gerekiyor. Yine, mesleki sertifikasyon da burada işimizi görecektir bir çalışma.

Şimdi, biz bu mevcut dönüşümü desteklemek adına, 2018 yılında Maliye Bakanlığına teklifimizle, erişilebilirlik harcamaları için özel bir bütçe kodu oluşturtuk ve bu, şu an program bütçede yer alan bir bütçe kodu. Merkezî idarelerin hepsinin erişilebilirlik özelinde... Çünkü bizim buradaki amacımız erişilebilirliği "küçük onarım", "büyük onarım" kalemlerinin altından çıkarıp artık özel bir konu hâline getirmektir. Şu anda bu program bütçe kapsamında üniversiteler, merkezî idareler erişilebilirlik bütçelerini bütçe hazırlık döneminde talep ediyorlar ve bu bütçeyi erişilebilirlik adına kullanabiliyorlar. Bütçe, çok geniş web siteleri için bile kullanılabilecek bir bütçe kodu. Şimdi, burada özellikle talep etmeleri ve bunları kullanmalarına yönelik biz on beş yıldır, daha Bakanlığımız kurulmadan önce, hatta Özürlüler İdaresi Başkanlığı döneminden beri tüm kurumlara, YÖK aracılığıyla üniversitelere, ilgili kurum aracılığıyla yerel yönetimlere "Lütfen, erişilebilirliği unutmadan bütçe taleplerinizi oluşturun." diye dağıtımly yazılar gönderiyoruz.

Geldik denetim mevzusuna; Sayın Bakanım, siz de en başta, bahsettiniz, vurguladığımız. Geçici 3'üncü maddemiz, erişilebilirlik standartlarının yükümlülüklerinin uygulanmasının denetimini yapmak üzere bir komisyon öngörüyor. Bu komisyon aslında dünyaya da örnek niteliğinde yapıya sahip bir komisyon. Komisyon 5 ilgili kurumun, 5 bakanlığın; bizim Bakanlığımız, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığında temsilcilerin yanında -sanırım, ben kopyalayıp yapıştırırken İçişleri Bakanlığı slayttan kaybolmuş, özür diliyorum- engellilerle ilgili konfederasyonlardan da 2'şer temsilciden oluşuyor. Komisyonumuz bu şekilde hem kamu hem STK temsilciliğiyle Engelli Hakları Sözleşmesi kapsamında da çok örnek bir nitelik taşıyor.

Komisyonumuz bizim il müdürlüğümüz tarafından...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, burada imar komisyonundan bir kişinin ve aynı zamanda, ilgili bölgenin barosundan bir kişinin olmasında fayda olmaz mı, o belirtilen komisyonda?

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Öneriniz kayda girdi, raporlama sürecinde bakalım, inşallah, uzman arkadaşlarımız değerlendirsınler. Bir de bir alt odak grup yapacağız STK'lerimizle, orada da gündeme alalım inşallah.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Dilerseniz ben bir açıklama yapabilirim.

Çok teknik bir konu, o nedenle biz, aslında, yönetmelikte, daha çok mühendis ve mimarların olduğu bir komisyon oluşturulmasını istedik. Engelli STK'lerin buradaki en önemli katkısı da... Aslında, alanda yapılan denetimdeki ölçülerin ölçülmesi, ölçütlerin değerlendirilmesi değil de nerenin denetleneceğine karar verilirken...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Şeyi sorabilir miyim, mesela engelli STK'lerde...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Denetlemenin de ölçülü, orantılı...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Mahmut Bey, mikrofona basarsanız... Kayda girsin konuşmanız.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim.

Yani, bu sadece teknik insanlara bırakılacak kadar şey bir alan değil; ölçülülük açısından, orantılılık açısından, onu yaparken tüm teferruatıyla, tüm bileşenleriyle... Mademki STK'ler diyoruz, onu hukuktan ayrı koyamayız yani hukukun olmadığı hiçbir alanımız yok Değerli Başkanım. Onun için -bilmiyorum yani- baro temsilcilerini de veya aynı zamanda, ilgili belediyelerin imar komisyonunda bulunan birilerini de katmakta fayda var diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Sayın Vekilim, hukukla ilgili tabii ki olabilir ancak denetlenen bir kurumun komisyonda yer almasını... "İçişleri Bakanlığı temsilcisi" olarak bu talepler bize geldi; biz daha çok AFAD, il özel idaresi, YİKOB'lara yönlendirdik, buradan temsilci alalım dedik çünkü belediye burada yoğun denetlenen bir kurum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Ben de bu görüşe katılıyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hukuksuz olamaz çünkü öyle bakarsak , tarafsız, bağımsız bir gözle de denetlemek lazım. Ne olur? Ben çok özür dilerim, bazen öyle oluyor ki... Şu anda ben de bir belediyeyi şikâyet ediyorum Değerli Başkanım, sel olmuş -ismini buradan vermem etik olmaz- üç yıldır uğraşıyorum, evrak gitmiyor. Danıştay diyor ki: "Evrak gelmedi." Valilik göndermiyor yani birbirlerini kolluyorlar âdeta. Bir cezasızlığı ortaya çıkarmaya çalışıyorlar ama peşini bırakmış değiliz. Onun için ben burada üçüncü bir göz... Burada, dikkat ederseniz hepsi kamu kurumu. Kamu kurumu olunca da bir kamu kurumunun binasında... Kamu kurumlarının birbirlerini -psikolojik olur mu, olmaz mı bilmem- kollama, koruma açısından bu olabilir. Bu açıdan, baroların olması da...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - İçeriğiyle alakalı, çalışma yöntemiyle ilgili biraz daha detay bilgi alırsak belki sizin bu kaygılarınızı giderici şekilde yöntemler vardır.

Ben bir soru soracağım: Engelli STK temsilcilerinin illa o sivil toplum kuruluşunun yönetim kurulu üyesi vesairesi olması gerekmiyor galiba, değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Hayır, hayır.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Belki bir akademisyeni önerebilirler, belki bir mimarı, belki bir mühendisi, belki bir hukukçuyu önerebilirler.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Evet, evet.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Ama onlar da kamu kurumlarında çalıştığı için fazla bir şey söyleyemiyorlar genelde.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Nereden biliyoruz kamuda çalıştığını? STK temsilcisi...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - İşte, dün gördük, kamu kurumlarında çalışıyorlardı.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Sayın Vekilim, şöyle...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bir dinleyelim...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Sayın Vekilim şöyle: Biz mesela, kanunda bu üyelere huzur hakkı gibi bir şey düşünüyoruz -yine, orada takılıyor biraz- istiyoruz daha doğrusu; nedeni de şu: STK temsilcisi esnaf genelde. Mesela, dükkânını kapatıp denetim için gidiyor gibi. Bizim buradaki talebimiz maddi kaybını tazmin etmeye yönelik. Dolayısıyla, hepsi kamu kurumu temsilcisi değil. Kendileri ayrıca... Mesela, Eskişehir'de, İstanbul'da bu oldu, akademisyen temsilcileri de var. Konfederasyonlar direkt illere bildiriyorlar kimin o ilde temsilci olacağını yani il bazlı, bir de oradaki dernek bazlı.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Peki, kafamızda daha çok oturabilmesi için bunu olay bazlı anlatabilir misiniz? Bende biraz oturmadı doğrusu.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Şimdi, bizim il müdürlüğümüz bu komisyonun sekreteryaya görevini yürüten...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Şikâyet mi olması lazım?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Evet, tam ona geliyordum, denetleme şekli şu şekilde: Biz, yıllık olarak genelgeyle bir izleme ve denetleme planı yayınlıyoruz ki burada denetleme önceliklerini belirliyoruz. Genelge metninde de genelde bizim komisyonun kuruluş ve işleyişiyle ilgili yakaladığımız, tespit ettiğimiz aksaklıklara çözümler yer alıyor metin kısmında. Bu plana istinaden yani burada denetleme planı hazırlanırken özellikle STK temsilcilerinin rolü çok büyük "Ben şuraya gittim, geçen de şöyle bir sorun yaşadım, bunu programa alalım, takvime alalım." diye, onun orada katkısı çok değerli. Dolayısıyla, biz ama ilk yıllarda sağlık, eğitim yapıları başta olmak üzere -yükseköğretimde var, örgün eğitimde var- planları oluşturduk. Şimdi, mesela, biraz da ana arterler var genelde şeyde, henüz çok sokak ölçeğinde denetim yapmıyoruz, böyle belli bir şeyden sonra başlıyor gibi söyleyebilirim. İllerde komisyonlarımız toplanıyorlar, komisyon başkanı, vali ya da yetkilendirdiği vali yardımcısı, il müdürümüz doğal üye ve kamu kurumlarından birer temsilci var ve STK'lerden de ikişer temsilci var yani aslında başkanı ve bizim doğal üyemizi saymazsak 5 kamu, 4 engelli temsilci var komisyonda; toplam 11 kişi. Takvimi oluşturduktan sonra bu kişiler gidip yerinde... İnceleme komisyonu grubu kurabilir burada, şöyle: Gidip bir binanın denetimi... Mesela, bu binanın denetimi sanıyorum iki gün sürer çünkü bizim çok detaylı formlarımız var. Şu an onların çıktısını size getirmediğimiz ama bu formların binalarla ilgili kısmında 650 küsur tane soru var. Dolayısıyla, biz her kot farkıyla karşılaştığımızda o sorular 15-20 tane daha artarak gidiyor. Bu formlar dolduruluyor ve daha sonra bu formlar karar toplantısına geliyor ancak komisyonun denetimde yönetmelik kapsamında bir de başvuru veya resen denetim şansı da var. Vatandaş başvurduğunda -engelli olmak zorunda değil- komisyon bunu takvime önceliklendirerek almak zorunda. Yine burada gidiliyor, yerinde ilgili form dolduruluyor. Bir yaya geçidi denetlenecekse yaya geçidinin formu ayrı, binanın formu ayrı, duraklar, parklar, kamu kullanımına açık tuvaletler, otoparklar; bunların formlarının hepsi başka formlar dolduruluyor ve geliniyor, tekrar ay sonunda bir toplantı yapılıyor. Biz tabii ki bunun vali ya da vali yardımcısı başkanlığında olması gerektiğini hep genelgelerle de belirtiyoruz. Bu toplantı sonucunda bir karar alınıyor ve bu şekilde denetleme süreci, tabii, ilgili denetlenen yere de denetleme raporları gönderiyor. Bizim özet formlarımız var, isterlerse "checklist"leri gönderiliyorlar, isterlerse özet formları gönderiyorlar. Bu şekilde bir denetim süreci işletiliyor.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, devam edebiliriz.

Mesela, bir sene içerisinde, 2024 yıl içerisinde kaç denetim yapıldı Türkiye çapında?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Denetim sayılarını biz şu şekilde size iletmek istedik. Kaç yılı demiştiniz Sayın Bakanım?

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Tamam, daha kapsamlısı varmış.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Evet, bu şekilde. 2024 yılında 5.135 denetim yapılmış.

Şöyle: Tabii, burada, mesela, deprem bölgesinde uzun süre bu denetimler yapılmadı, şu anda da daha çok rehberlik amaçlı gidiliyor gibi. Yani tabii, bizim karşılaştığımız bu çeşit olaylar denetim sayılarını etkileyebiliyor. Yani ben denetim ortalamasına baktığımda, her ay her ilde aşağı yukarı 6-7 tane denetim yapılıyor çünkü dedim ya, bu binanın denetimine komisyon 2 kere gelir, iki gün sürer çünkü biz denetimde çok ince bakıyoruz, çok detaylara bakıyoruz; kapıları ölçüyorlar, rampanın uzunluğunu, eğimini hesaplıyorlar, asansörlerde tek tek yükseklikleri ölçüyorlar.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Sonucu ne oluyor? Mesela, diyelim ki denetim sonucu uygunsuz çıktı, sonra nasıl yaptırımlar, neler oluyor? Sırada vardır herhâlde de sunumun insicamı çok da bozmayalım, zamanı da verimli kullanmanız lazım ama sanki herkesin kafasından geçen sorular...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Tabii, burada bizim her yıl yayınladığımız bir denetleme planı var demiştik, onun ekleri var, onların örnekleri vardı burada. Evet, denetimle ilgili, bizim geçici 3'teki maddemiz idari para cezası kesilebileceği yönünde. Burada denetim komisyonlarınca tespit edilen gerçek ve özel hukuk tüzel kişilerine her bir tespit için 1.000'den 5.000'e, kamu tarafında ise her bir tespit için 5.000'den 25.000 liraya kadar idari para cezası uygulanabiliyor.

Şimdi, burada özellikle ceza tutarlarına geçeceksiniz tahmin ediyorum ben, o yüzden bu genelgemizden bahsetmek istiyorum. 2017 yılında bir genelge yayımladık çünkü bankalar bu denetim ve ceza miktarlarını duyunca "Biz tüzel kişiyiz, bize yıllık sadece 50 bin lira ceza kesebilirsiniz." dediler. "Yok, onun işleyişi öyle değil." dedik, bir genelge yayımladık. Bu genelgede idari para cezası muhatabı, mesela, örnek veriyorum; kaldırım üzerinde PTT'nin veya başka bir kurumun bir kutusu var, altyapı kutusu var. Orada hem belediyenin hem bu firmanın ceza alması söz konusu olabilir.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Bir denetim sayısı verdiniz ama şöyle deseniz daha iyi anlaşılır: Kaç iş yerine kaç denetim yapıldı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Bu aslında, tam olarak dediğiniz sayı yani bu sayı kaç iş yeri, kaç bina ama bu toplu sayı tabii, ulaşım aracı var.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - 81 ilde değil mi?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Bunlar 81 ildeki yıllık toplam denetim sayıları, toplam 64.575 farklı kullanıma denetim yapılmış.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Yani denetim oranı yüzde kaç?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Siz evreni soruyorsunuz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Evet.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Şimdi, şöyle: Aslında ben onu bugün soracaktım, unuttum. Çevre ve Şehircilik Bakanlığına son olarak... Çünkü yıllar önce 100 bin kadar bir kamu binası vardı ama tam sayıyı onlar da bilmiyorlardı fakat coğrafi bilgi sistemleri bu arada bayağı gelişti. Dilerseniz, o rakamı ve oranları biz size daha sonra iletelim sayın vekilim.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Denetlemede böyle bir hedefiniz var mı? Yani performans, erişilebilirlik vesaire açısından.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Sayın Vekilim, bu denetlemenin amacı, aslında tüm dünyada da bu tür mekanizmaların amacı, dönüşümü sağlamak yani bir kurum...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Anladım ama bir hedef yok mu yani dönüşüme yıllık şu kadar ulaşabilmeliyiz şeklinde?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Denetim sayısı olarak mı?

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - E, tabii. Bu dönüşümü sağlamanın bir hedefi olmalı.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Zaten bir eylem planı olduğu için orada performans göstergeleri, konuluyor zaten, bütün kamuda bu çalışma şekli artık performansla dayalı bir sistem var; muhakkak ki vardır zaten.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Evet, il müdürlüklerimiz bazında var, aynen öyle ancak denetim bazında...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Stratejik plan olduğu için.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Şöyle: Yani gittiğiniz yerde şimdi mesela, orta ölçekli bir olsun, il derse ki "Ben bu sene buradaki bütün prestij binaları denetleyeceğim." Biz burada ona ülke çapında bir hedef koyarsak bina sayısı verdik biz onlara...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yo, il il. Mesela, Şanlıurfa'yla ilgili hedefiniz için kaç denetlemeniz oldu? Şimdi bahsettiniz, ben teşekkür ederim, çok şey öğreniyoruz Değerli Başkanım.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet. Sunumu tam böyle bir dinleyelim hep birlikte isterseniz...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Ama mesela, orada da tüm kaldırım ya elektrik idaresi tarafından işgal edilmiş ya PTT tarafından. Yani orada bırakın engelli vatandaşın yürümesini, diğeri de yürüyemiyor zaten.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Herkes için, evet; işte, "Erişilebilirlik herkes için." dediğimiz tam da bu, evet sayın vekilim.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bu işe daha çok odaklanmamız lazım bence, Komisyon üyelerimizle birlikte de istişare ederiz; daha etkin ve verimli nasıl olur, etki analizleri yani sonuçları da bir değerlendirmek lazım. Oradan güçlendirilecek uzmanlarımız biraz daha... Böyle bir modelimizin olması sevindirici bir şey.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Burada, biraz tabii denetim örneklemle yapılan bir şey.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Güçlendirilmesi gerekiyor yerel bazda sanki.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Orada biz bir denetim sonucunu, bir okulun denetiminin sonucunu il millî eğitim müdürlüğüne ilettiğimizde aslında onun bütün okullar için uygulaması gereken bir rehber olmuş oluyor elinde yani denetim formu, bizim bu "checklist" dediğimiz formlar aslında tam olarak alana rehberlik edecek nitelikte teknik dokümanlar.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, çok kapsamlı bir sistem kurulmuş, biz de daha detaylı inceleriz.

Buyurun, siz devam edin.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - İdari para cezasıyla ilgili tespiti gelmişti. Orada biz bu tespiti daha form düzeyinde ve daha geniş bir şey olarak... Yani bir tespit formunun bir bölümündeki bir tespit olarak yer aldı. Dolayısıyla aynı yere de birden fazla gidilebilir, dolayısıyla cezanın ucu açık.

Diğer hususlar kısmında ise yine çok merak edilen, bizim akademik toplantılarda da karşımıza çıkan "Tarihî yapılarla ilgili denetim nasıl yapılıyor? Erişilebilirlik uygulamalarından ne bekliyorsunuz?" Öncelikle, bizim gittiğimiz bir yer, mesela, bir valilik binası, tarihî bina; gerçekten tescilli mi? "Burası tarihî." deniliyor. Tescil belgesini istiyoruz, bu bina tescilliye şunu soruyoruz, diyoruz ki: "Daha önce siz erişilebilirlik projesi ya da bir proje metni -proje hazırlamak biraz maliyetli bir şey- proje raporunu hazırlayıp Bölge Koruma Kuruluna sundunuz mu? Kurul size ne cevap verdi?" Bunların hiçbirini yapılmadıysa zaten orada çivi bile çakılmaz gibi bir şeyi biz kabul etmiyoruz çünkü erişilebilirliğin ciddi anlamda çeşitli mobil uygulamalarla... Örneğin, eşiği kaldıramazsınız ama sizin sandalyeyi atlatabileceğiniz kauçuk, iki taraflı bir pahtayla eşik aşılabilir; binaya hiç temas etmeyen lift sistemi asansörler uygulanabilir gibi. Bu kapsamda da biz denetim kapsamında görüyoruz tarihî binaları.

Biraz önce bahsettiğim, bizim detaylı ölçüleri, ölçütleri sorguladığımız 11 adet formumuz var. Bunlar hep "web" sitemizde de yayında ama örnek olarak isterseniz tabii ki size iletiriz de; denetim sayılarını iletmiştik.

Şimdi, bu formlarda yıldız ibareli sorular var; yıldız ibaresi olmayan sorular niçin var, önce bir onu açıklayayım: Görünür olması veya form revizyonunun bir sonrasında bunların zorunlu olabileceği izlenimi vermek için. Mesela, biz çok uzun zamandır bu tuttuğumuz merdivenlerde, tırabzanların üstünde, rampalarda olan küpeşelerde 90 santimetre yüksekliğini sadece zorunlu tuttuk ancak artık uzun bir süre geçti, 70'te zorunlu tutacağız yeni revizyonda ama "70 santimetre var mı?" diye bu soru hâlâ duruyordu. Neden? Çünkü bir bina için siz tadilata girdiğinizde yöneticiler hepsini yapmak ister yani bir masraf olduğu zaman. Bunun için görünür sorularımız da orada var.

Denetimimizde bütün yıldızlı sorular "evet" cevabıyla sonuçlandı. Biz o zaman vali imzasıyla verilmek üzere yönetmelikte bir erişilebilirlik belgesi kurguladık. Bu belge rakamlarını da size... Yani bizim aslında "erişilebilir" diyebileceğimiz, komisyonlarımızın tam olarak tespit ettiği sayılar da bu şekilde. Tabii, bu, daha fazla erişilebilir bina, belge alabilecek potansiyeli olan ulaşım aracı yok demek değil. Bunlar denetlenen ve belge alan ya da başvurmuş ve belge alanlar; başvuruya da -tabii, belge içinde başvuruya da- bizden denetlemeler isteniyor. Rakamlar bu şekilde; 3.992 tane toplam bizim "mükemmel" diyeceğimiz erişilebilirlik açısından... Çünkü erişilebilirlik bizim için siyah ya da beyaz, gri alanı yok. Binamız, toplu taşıma aracımız bulunuyor.

Belge alanların kullanılabileceği erişilebilirlik logosunu belirledik ülkemizde. Erişilebilirliğin görünürlüğünü artırmak ve teşvik edilmesini sağlamak amacıyla 2021'de belirledik, kullanılıyor; 2023 yılında da logonun kullanım alanını basılı, dijital yayınlar için genişlettik. Önümüzdeki yıl artık "web" siteleri ve mobil uygulamalar için de erişilebilirlik logomuz kullanılmaya başlanacak. Bu, Birleşmiş Milletler New York Ofisi tarafından tasarlanmış; İspanya, Malta, Arjantin gibi ülkelerin de bizim tam başvurduğumuz dönem başvuru yaptığı kullanmak için bir logo.

Biz bir örnek bayrak da getirdik, bayrakları da biz temin edip logo kullanma hakkı elde eden yerlere girişlerinde asmak için... Tabela yapabilirler, kartvizite basabilirler, bununla ilgili çeşitli düzenlemeler usul ve esaslar kapsamında var. Özellikle Erişilebilir Kütüphaneler Çalıştay'ında Erişilebilirlik Belgesi almış kütüphaneler için sayın bakanlarımız tarafından rektörlerimize, kültür ve turizm il müdürlerimize bu logolu bayrakları teslim etmek için tören de düzenleyip görünürlüğü artırmaya çalışıyoruz.

Farkındalıkla ilgili -biraz önce bahsettiğimiz- 2025 yılında yayımladığımız Cumhurbaşkanlığı genelgemiz olan 16 Mayıs Ulusal Erişilebilirlik Günü var.

Bilişime geçtiğimizde... Tabii, şimdi, bizim yeni rotamız artık son beş yıldır özellikle bilgiye erişim ve bilişim konusunda. Başbakanlık genelgesi olarak Web Siteleri ve Mobil Uygulamaların Erişilebilirliği Genelgesi'ni yayımladık. Genelgemiz bir izleme sisteminin kurulmasını öngörüyor. İzleme kapsamında da genelgede "Bir yıl süre içerisinde erişilebilir ol, her an izlemeye takılabilirsin." dediğimiz çeşitli kurumları belirledik. Kamu kurum ve kuruluşları zaten burada tamamen izleme kapsamında; üniversiteler, belediyeler, kamu iktisadi teşebbüsleri, belediyeye bağlı ilgili şirketler, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, bankalar, özel hastaneler, MEB tarafından ruhsatlandırılan özel öğretim kurumları; kara yolu, deniz yolu, demir yolu, hava yoluyla ilgili hizmet sunucuları; Kültür ve Turizm Bakanlığından işletme belgesine sahip A grubu acenteler ve 200 binin üzerinde aboneli bulunan elektronik haberleşme firmaları; "web" siteleri ve mobil uygulamaların erişilebilirliği kapsamında bir yıl içinde erişilebilir olması gereken taraflar. Elektronik ticaret firmalarına ise iki yıl içinde olmak üzere -onlara biraz daha uzun süre tanınarak- genelge kapsamı oluşturuldu.

Genelgeyle birlikte bir de biz yine bir "checklist"e gittik çünkü standardı sağlamak başka türlü maalesef mümkün olmuyor. Bu "checklist"te de 122 soruda bir "web" sitesinin, bir mobil uygulamanın taşınması gereken tüm erişilebilirlik koşulları var; rehber niteliğinde aynı zamanda. İzleme sistemi ise başvuru da alarak veya bizim belirlediğimiz yine izleme planı kapsamında devam edecek önümüzdeki yıl.

Bilişim erişilebilirliğinin standardı, dünya çapında kabul görmüş olan kısaca "WCAG" standardı. Biz bunun en son versiyonunu baz alarak izlememizi gerçekleştireceğiz; açık kaynaklı bir standart. Şöyle: Mesela "web" siteleri ve mobil uygulamaların erişilebilirliği kapsamında sağlanması gereken bir ekran okuyucu özelliğinin örneğini sizinle paylaşmak istiyorum.

(Video gösterimi yapıldı)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERIŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Burada erişilebilir altyapısı olan "turkiye.gov.tr" sayfasının -ki belgesi de vardı- ekran okuyucusuyla bir görme engellinin klavye kontrolüyle nasıl bilgiyi aldığını, nasıl okumayla yönlendirildiğini ve gerekli işlemleri yapabildiğini örneklendirmek istedik. Bunun gibi pek çok başka özellikler arıyoruz tabii.

Farkındalık ve teknik olarak özellikle bilgi bilinç düzeyinin artırılması çalışmaları kapsamında Ulaşılabilirlik Stratejisi ve Ulusal Eylem Planı'nı hazırlayıp yürütmüştük 2010-2011 yıllarında. Teknik üniversitelerde -teknik bölümlerde daha doğrusu- müfredatta herkes için tasarımın yer alması konusunda bir çalıştay yapıldı YÖK ve Anadolu Üniversitesi iş birliğinde. 22 Eylül 2011'de de YÖK tarafından bir kurul kararı yayımlanarak Avrupa Birliğinin bu konuyla ilgili mevzuatından -yeni çıkmıştı- birkaç ay sonra da Türkiye'de çıkmış oldu. Erişilebilirlik konusunun teknik bölümlerin müfredatında yer almasına yönelik bir kurul kararı yayımlanıp tüm üniversitelere gönderildi. Biz ilk başlarda artışı filan biraz takip ettik 2011'den sonra. Şu anda pek çok üniversitede teknik bölümlerde ya atölye dersleri, proje dersleri, stüdyo dersleri içerisinde erişilebilirlik konusuna yer veriliyor ya seçmeli dersler var; yüksek lisans, doktora düzeyiyle ilgili çok bir şey söyleyemeyeceğim ama tez sayısının artışından da bunu aslında sanırım görebiliriz. Yani aslında, çok eskiye göre akademik birikim ülkemizde çok şükür arttı.

Biz, bu arada kılavuzlar yayınlıyoruz alanı yönlendirmek için. Erişilebilirlik Kılavuzu ve Konutlarda Yaşlılar İçin Erişilebilirlik Kılavuzu... Dağıtıldı mı, tam ben göremiyorum ama... Erişilebilirlik Kılavuzu özellikle alanda, şu an pek çok yerde, Kıbrıs'ta vesaire kullanılan bir kılavuz. Aslında, biz bunu İngilizceye çevirsek yurt dışında da rahatlıkla kullanılabilecek bir kılavuz. Türkiye'deki ulusal standartları baz alarak... Standartlar çok tekniktir, sürekli başka maddeye "refere" eder; biz burada biraz daha anlaşılır bir şey hâline getirmek istedik.

Daha yakın -bu sene- Konutlarda Yaşlılar İçin Erişilebilirlik ve Güvenlik Kılavuzu'nu hazırlayıp yayımladık. Bir de daha önce hazırladığımız, dünyada -yani iddialı olacağını düşünebilirsiniz ama- ilk örnek olarak Çocuklar İçin Erişilebilirlik Rehberi'ni 2017 yılında hazırladık. Rehberi yayımlamadık çünkü çocuklar için olduğundan biz bunu Millî Eğitimle veya Çevre ve Şehircilikle mevzuatta paylaştık ama bir sempozyum gerçekleştirdik; bir bölüm ekleyerek önümüzdeki aylarda yayımlayacağız.

Bir diğer kaynağımız -aslında on sekiz dakika olup ben size çok kısa bir bölümünü göstereceğim- Erişilebilirlik Animasyonu'muz. Buna da Youtube'dan, "web" sitesinden, bizim Bakanlığın sitesinden erişilebilir.

Kısa bir bölüm...

(Video gösterimi yapıldı)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERIŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Denetimlerde bunların hepsi ölçülüyor. Kapı genişliği 75-85'te kalıp Millî Eğitimin ruhsat vermediği özel kuruluşlar var, özel öğretim kurumları var.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - ...dâhil değil ama.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERIŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Dâhil, kamu kullanımına açık tüm alanlar dâhil.

Böyle bir video on sekiz dakikalık, özellikle akademisyenlere, öğrencilere faydalı olan. Şu an çocuklar için Erişilebilirlik Kılavuzu'nu yayımlamak üzere hazırlıyoruz, "Web" Erişilebilirliği Kılavuzu'muzu da yılbaşı gelmeden inşallah yayımlamış olacağız. Yine o standarttan kılavuza bir dönüşüm. Kolay Dilin Temelleri ve Türkçe Kolay Dil İlkeleri Kılavuzu da şu anda yayın kurulumuza sunulmak üzere Bakanlığımızda yayına hazır hâle geldi.

Biz hiç durmadan 2011 yılından bu yana erişilebilirlik eğitimlerine devam ediyoruz. Bizim en önemli ve mesaimizi büyük ölçüde teknik ekibin harcadığı bir iş bu. Bugüne kadar 30 bine yakın yönetici ve sadece kamu olarak düşünmeyin; öğrenciler, meslek odalarının girişimiyle meslek sahiplerine yönelik eğitimler verdik. Bunun yanında 2021 yılında erişilebilirlik atölyelerine başladık, on-line atölyeler bunlar. 5 tane yapıllı çevre, 2 tane "web" standartları ve 1 tane de sosyal medyanın erişilebilirliği konusu olmak üzere 102 tane atölyeyi geçtiğimiz yıl tamamladık. Ciddi, güzel bir katılım oluyor; biz illere gittiğimizde "Atölyenizde zaten bunu ben duymuştum." diyenler oluyor, karşımıza çıkıyor. Yani biz merkezden -belediyelere yönelik tabii bu yapıllı çevre atölyeleri hep-belediyelere yönelik veya kamu kurumlarına, ildeki YİKOB'a, il özel idaresine hep ulaşmaya çalışıyoruz, bilgiyi aktarmaya çalışıyoruz. Çeşitli sempozyumlar, seminerler çok sayıda; bu etkinlikleri düzenledik yıllar içinde. Acil durumla ilgili, akıllı ulaşım sistemleri. Üniversite seminerleri yaptık 5 tane bölgesel, 2017-2018 yılında. Yaşlılar yine bizim bir odak çalışma alanımız. Bilişime yönelik her yıl Engelsiz Bilişim Kongresi'ni Manisa Celal Bayar Üniversitesi ile iş birliğinde düzenliyoruz. Bilgiye yönelik de Erişilebilir Kütüphaneler Çalıştayı'nı Kültür Turizm Bakanlığı ve yine aynı üniversiteyle düzenliyoruz. Toplumsal farkındalık çalışmalarımız çok sayıda var. Broşürler, yarışmalar, çocuklara yönelik çeşitli kamu spotlarıyla sosyal paylaşım, postlarla daha doğrusu ulaşmaya çalışıyoruz. Toplumsal farkındalığı da yapmaya çalışıyoruz. Mesela şu şekil...

(Video gösterimi yapıldı)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERIŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Erişilebilir formatta... "Trafikte Erişilebilirlik" konulu kamu spotlarımızdan bir tanesi. Medyaya yansımayan, bize CİMER veya başka şekilde ulaşan şikâyetleri baz alarak biz bunları... Televizyonda da belki rastlayabilirsiniz. Vaktinizi almamak adına geçiyorum.

2020 yılı Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından Erişilebilirlik Yılı olarak ilan edilmişti ve bu yıl içerisinde çeşitli farkındalık, konuyu gündeme taşıyan çalışmalar yaptık. Pandemiye denk gelen bir yıl oldu. Erişilebilirlik ödülleri düzenledik 9 kategoride; ciddi bir başvuru aldık, binin üzerinde başvuru aldık ve ödülleri daha sonra kendilerine takdim ettik.

Ben şimdi özellikle bir şeyi vurgulayarak rapora girmesi için bir konu, bir başka çalışmamızdan bahsedeceğim. Dün Sayın Muammer Ay sanırım görüntülü çağrı merkezi olması konusunda bir şeyden bahsetmiş. Bakanlığımız Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından haftanın yedi günü ücretsiz şekilde görüntü çeviri hizmeti sunan Ailem Engelsiz İletişim Merkezimiz var. Yani böyle bir talebin bir karşılığı olmadığını size özellikle vurgulamak istiyoruz. Bu iletişim merkezine isterse taksidi şoförle iletişim kurmak isteyen, isterse bir kaymakamlık binasında işlem yapmak isteyen engelli gibi, aynı

zamanda engelliyle iletişim kurmak isteyen karşıdaki kişi de arayarak gerek mobil uygulamadan gerek "web" sitesi üzerinden başvuru yaparak görüntülü işaret dili desteği alabiliyor. Çok ciddi...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Üyelik mekanizması var herhâlde, bir...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Evet, evet, üyelikle.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Şimdi, dün bir STK temsilcimiz bu konuyu bilmiyorsa, biraz daha belki de onlardan başlayarak üyeleri değil mi, biraz daha?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Federasyon Başkanı galiba Muammer Bey. Yani bir İşitme Engelli Federasyon Başkanının...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bilmemesi büyük...

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - ...2022 yılında Mart ayında başlayan bir hizmeti bilmiyor olmasını takdirlerinize sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bu da kayda geçmiş olsun. Karşılıklı demek ki daha da onların da Bakanlık yetkili arkadaşlarımızın da belki bunun bilinmesi, duyulması, görülmesi konusunda biraz daha belki farklı yöntemleri de devreye sokması iyi olabilir.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - İlk slaytınızla çok çelişen bir şey oldu... İlk gösterdiğiniz, hani "Burada ne görüyorsunuz?" dediğiniz slaytla çok çelişen bir şey oldu. Sonuçta demek ki duyuramamışsınız...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Yok, yok, açık ama kamuya da açık ya, üyelikli falan da bir sistem.

ALİ KARAÖBA (Uşak) - İlk slaytla örtüşmüyor.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Yok, çok başarılı bir sunum. Ben haksızlık da yapmayayım, buraya kadar güzel gelen, çok detaylı, kapsamlı bir sunum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Üç yılda biz 203 bin çağrı almışız. Sağır toplumu biraz da kapalı bir toplumdur yani hatta sağır toplumu olarak ifadelendirilmek isterler ve iletişimleri çok güçlüdür. Mesela Sağlık Bakanlığında engelsiz iletişim, sağlık iletişim merkezi var. Sadece sağlık hizmetlerini, 112'yi çağırma, işte efendim randevu alma, MHRS'den işlemlerinde yardımcı oluyorlar, hatta acil durumda doktorla iletişim sağlanıyor. Yani bunlar ülkemizde yapılmış olan çalışmalar.

Türk işaret dili konusunda başka çalışmalar da var...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Ayrıca dünkü toplantıyı takip edip de bugün bu konuyu cevaplamanız da bence önemli bir şey. Evet, Komisyonumuza Bakanlığın ilgisi için de teşekkür ediyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Sağ olun.

2007 yılında ilk defa kamuda Türk işaret dili tercümanları Bakanlığımız bünyesinde il müdürlüklerimizde görevlendirildi. Bunun yanında Türk İşaret Dili Dil Bilgisi Kitabı Türkçe ve ayrıca İngilizce versiyon olarak yayımda şu anda ve Türk İşaret Dili Sözlüğü de çevrim içi olarak hizmet veriyor. Bu sözlüğü de, yine orada çok güzel de "web" sitesi var; bir kelime yazıyorsunuz, karşılığını gösteriyor görüntülü olarak. Bu şekilde çalışmalar Türk işaret dili alanında. Tabii, şimdi, Sayın Bakanım, ben burada bizim yıllardır yaptığımız, Daire işte on iki yıldır çalışma yürütüyor yani her şeyi anlatmak mümkün değil. En önemli ve son dönemdeki çalışmaları anlatıyorum. Şu an Türkiye'de erişilebilirlik bağlamında Türkçe Kolay Dilin Geliştirilmesi Projesi'ne başladık. Bu projedeki hedef kitle özgül öğrenme güçlüğü olan disleksili vatandaşlarımız başta olmak üzere yaşlılar, işitme engelliler, hatta o ülkede dili bilmeyen kişiler dahi bu proje kapsamında hedef kitlemizde. Türk işaret dili için A1 ve A2 seviyesinde Müfredat Geliştirme ve Öğretici Eğitim Proje'mizi hazırlıyoruz.

Uzmanlık Sertifika Programı'mız, planımızdan bahsetmiştim.

Türkiye Belediyeler Birliğiyle iş birliğinde il bazlı erişilebilirlik atölyelerini planlama aşamasındayız. Aralık ayında il bazlı başlayacağız.

İşitme engellilerin en büyük sorun yaşadığı hizmet alanı noterler. Bu kapsamda noter hizmetlerine yönelik de bir çalışmanın içerisindeyiz. İlgili kurumlarla ve işitme engelliler STK'leriyle birlikte yürütüyoruz; Adalet Bakanlığı, Noterler Birliği ile birlikte bu çalışmayı yürütüyoruz.

Erişilebilir eğitim materyallerinin geliştirilmesi. Özellikle Millî Eğitim okul öncesi için çok büyük ihtiyaç olduğunu söylüyor. Mesela görme engelli çocuklar için bir haritanın kabartma olması, matematikte kullanılan bazı eğitim materyallerinin dokunsal olarak sağlanabilmesi -örnek başka şu an aklıma gelmedi, uzmanıma bakıyorum- bu şekilde işitme engelliler için işaret diline çevrilmiş materyal de burada. Tabii aynı zamanda sınav materyalleri de burada dâhil. Bu konuda bir çalışma yürütüyoruz.

Uyarlanabilir konut. Konut konusunda uyarlanabilirlik erişilebilirlikten farklı bir konu. Bir sempozyum düzenlemeyi planlıyoruz. Servis, turizm araçları dâhil, kış sporları, işte taksi erişilebilirliği dâhil hepsini ele alacağımız bir erişilebilir turizm kongresi planlıyoruz.

Yükseköğretim Kalite Kurulu tarafından üniversiteler akredite ediliyor. Burada şu anda bazı erişilebilirlik hususlarını dâhil etmeyi başardık ancak erişilebilirlik belgesi şartını geçirmek için de YÖK'le iş birliğine gireceğiz. Bilişim erişilebilirliğinin de tıpkı mimarlık mühendislik fakültelerinde olduğu gibi bilgisayar, yazılım mühendisliği alanlarında ders müfredatına eklenmesi konusunda da bir çalıştay ve YÖK iş birliğine hazırlık yapıyoruz, "web" genelgemizin biraz izleme sistemini kurduktan sonra bu aşamalara geçeceğiz.

Ve bilgiye erişim, aslında kolay değil, bilgiye erişimin bir alt kırılımı ancak müzeler var, kütüphaneleri zaten çalışıyoruz, mesela, engelsiz şikâyet mekanizmalarına özel odaklanıp ilgilenilmesi lazım gibi bir bilişim erişimi, bilgiye erişim projesinin de hazırlığı içerisindeyiz.

Ben sözlerime son vermeden önce size erişilebilirlik konulu bir videomuzu da sunmak istiyorum.

(Video gösterimi yapıldı)

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Ben sözlerime son vermeden önce erişilebilirliğin bir eklenti değil doğal akışın bir parçası olduğunu, erişilebilirlik uygulamalarının sosyal sorumluluk değil yasal bir yükümlülük olduğunu, empati aramadan herkesin bu yasal yükümlülüğünü yerine getirmesi gerektiğini, bizim tüm çalışmalarımızı bu bakış açısıyla, bu vizyonla yürüttüğümüzü, tüm ekibimize de ben -burada 2 uzman arkadaşım var-kendilerine buradan teşekkür etmek istiyorum, çok özveriyle çalışan bir ekiple biz bu işleri yürütüyoruz, bu bakış açısıyla yürütüyoruz çünkü erişilebilirlik herkes içindir.

Arz ederim.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, teşekkür ediyoruz.

Titiz hazırlanmış, iyi hazırlanmış bir sunum.

Ben Komisyon üyelerimize söz vereceğim. Sadece şunu söylemek istiyorum: Biz şimdi geçtiğimiz hafta Trabzon'a bir çalışma ziyareti yaptık, bölge toplantısı yaptık ve birçok ilden il müdürlerimiz geldi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından, şimdi diğer bölgelerimizde de benzer toplantıları yapacağız. Bu çalışmaların yerel bazdaki verilerine il müdürlerimize Genel Müdürlüğümüz tarafından bilgi verilirse, yaptıkları sunumlarda bizlere yerel bazda bu denetimlerle alakalı verileri sınıflandırarak da verebilirlerse bizim Türkiye genelindeki durumu görmemiz, illerdeki durumu görmemiz açısından bayağı faydalı olacaktır. Biraz bugün bu konuları da konuştuk Bakanımızla, bunu da illerde Genel Müdürlüğümüz koordine ederse, iyi bir hazırlıkla il müdürlerimiz bize brifing verilerse memnun oluruz.

Teşekkür ediyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Biz hemen resmî yazıyla iletelim Sayın Bakanım.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Fatma Hanım'la zaten daha önceden çalıştık, onun ben titizliğini biliyorum, Devlet Personel Başkanlığı Başkan Yardımcısıydı, çok cevvaldır bu konularda, hissetim yani tekrar.

Emeğinize sağlık, teşekkür ediyoruz.

Ayşe Hanım, ilk size söz vermiştim.

Buyurun.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Ben de Sayın Genel Müdür Yardımcımız şahsında Daire Başkanımıza, uzmanlarımıza teşekkür ediyorum, kapsamlı bir sunumdu.

Belki içinde kaçırmışım hem birkaç soru soracağım hem de bir konuyu merak ediyorum. Öncelikle, dün de burada çok konuştuk, engelli ve yaşlı konusunun farklılığı... Evet, yaşlıların da erişilebilirlik sorunu var ama engelliğe bağlı değil yaşa bağlı olan bir konu ve açık söyleyeyim, sizin Genel Müdürlüğünüzün içinde olduğu için söylüyorum ve önümüzdeki yılların en önemli konularından biri olacak yaşlılık yani Türkiye'nin bu nüfus artış hızındaki düşüşe, ortalama yaşam ömründeki artışa baktığımızda... Geçtiğimiz aylarda İzmir'de çok hazin bir hikâye görmüştük, çok yıllar sonra evinde bulunan bir yaşlı cenazesi, bu hikâyelerin artmaması için aslında bir tedbirin erişilebilirlik dâhil alınması gerektiğini burada özellikle kayda geçirmek istiyorum. Yani şu an bunları konuşuyoruz, engelliliği ama engelli konuştuğumuz oranda yaşlıların erişilebilirliğini ya da diğer ihtiyaçlarını konuşamıyoruz. Bir hastalığa bağlı olmasa bile, sadece yaşa bağlı olarak olan erişilebilirlik sorunları var; bu bir.

İkincisi, alanın içinde 1989'dan beri çalışan birisiyim, 2005'te büyük bir devrim gerçekleştirdik yani ben yurt dışından misafirlerimiz geldiğinde 1989'da biz bu alanı çalışırken "Türkiye'de engelli yok galiba." derlerdi yurt dışından gelenler, görmedikleri için "Aa, ne güzel, ülkenizde engelli yok fazla." diye söze başlardı sokakta, işte, havaalanından toplantıya gelene kadar sosyal programlarda görmedikleri için. O günlerden bugünlere geldi Türkiye, o anlamda önemli buluyorum ama bir konu daha var, özellikle Otizm Eylem Planı'nda çalışan ekipte olan birisi olarak söylüyorum bunu, Otizm Eylem Planı'yla beraber aslında biz bir ihtisaslaşmanın da yolunu açtık, evet, 2005'ten bu yana yaptığımız mevzuat evde bakım ve eğitim gibi pek çok konuyu genel olarak değerlendiriyor, bütün engel gruplarına şamil olarak gerçekleşiyor bu konular ama elbette her engelli biricik ama yine de birtakım temalarla bunların hizmetlerinin çeşitliliği artırılabilir. Elbette, bu, bütçe ve mali disiplin konusu, bunun da farkındayım. Bakanlığın önümüzdeki yılların eylem planlarında farklı engel gruplarıyla ilgili bu tür tematik programlar şu an çalışma cetvelinizde var mı? Yani bunu hem Komisyon raporlarına geçsin diye söylüyorum. Çoklu engel grupları ayrı bir çalışma konusu yani hem zihin engelli hem Down, hem zihin engelli hem SPD gibi. Ama onun dışında, en azından 7-8 temel engel gurubuna ait özel eylem planlarına ihtiyaç var gibi. Hani bunu da ben hem kayda geçirmiş hem de size sormuş olayım.

İşitme engellilerle ilgili dün burada epey gündem oldu, temel sorun dün de ifade edildi, hem soyut kavramları öğrenememeleri hem de Türkçe kullanımının çok başlangıç seviyesinde olması çünkü işaret dilini, siz de ifade ettiniz onu. Açıkçası o anlamdaki planlamalarınızı zamanlama olarak çok doğru bulduğumu ifade etmem lazım hem disleksi hem de diğer grupları da dâhil ederek, bu son derece önemli. Ama burada bir konu daha var, benim de yıllar önce Diyanetle bir çalışmada içinde olduğum bir konu. Özellikle din eğitimi de işitme engelliler için çok zorlanılan bir alan çünkü o soyut kavramların aktarılamadığıyla ilgili ve Diyanetin bundan yaklaşık bir on altı-on yedi yıl önce böyle bir çalışması oldu, birtakım doküman çalışmaları, hatta, benim de içinde bulunduğum bir çalışma. O ne aşamada? Mesela, bu anlamda bir iş birliği var mı, bu anlamda bir farkındalık var mı ve bu çalışma ilerleyebildi mi, yaygınlaşabildi mi? Bu konuda bir talep olduğunda o talep karşılanabiliyor mu anlamında bir de bunu sormak istedim.

Ben yine tekrar ekibinize ve size teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Bütün soruları alsak ve daha sonra cevapları alsak belki zamanı daha verimli kullanırız.

Şimdi, sırayla...

Elif Hanım, buyurun.

ELİF ESEN (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

Elif Esen, DEVA Partisi İstanbul Milletvekili.

Öncelikle, yapmış olduğunuz sunum için teşekkür ediyoruz. Gerçekten, özellikle itinayla hazırlanmış bir sunum olduğu konusunda ben de Sayın Başkana katılıyorum. Fakat biz tabii günlerdir bu sistem üzerine aslında mevzuatların yeterli olduğu ama denetleme ve ardından da izleme çalışmalarında sorunlar yaşandığını ve bunlarla beraber cezai müeyyidelerin de yeterli olmadığı için aslında iyiye evrilme hızının ağır kaldığını, zayıf kaldığını görüyoruz, dinliyoruz, tespit ediyoruz. Şimdi, burada da öncelikle bahsettiğiniz umuma açık kamu alanları, binalar, açık alanlar, toplu taşıma, bunlarda getirilmiş kurallar, mevzuat düzenlemeleri. Gerçekten bunlar -hani bardağın dolu kısmını da konuşmak lazım boş kısmıyla beraber- takdire şayan ve yıllara sâri bir gelişme olduğunu bizler de görüyoruz. Örneğin, 2024 sonunda 5.135 denetimin yapıldığı, 3.856 kurumun da erişilebilirlik belgesi aldığına dair benim önümdeki not. Bu, oransal olarak bakıldığında yaklaşık üçte 2'yi karşılayacak iyi bir oran. 2025 yılında da dijital erişilebilirlik eksikliği nedeniyle ilk kez idari para cezasının kesilmiş olması da az önceki sistemsel eleştirime karşı kısmen farkındalığın olduğu ve cezai müeyyidelerin de geldiği anlamında sevindirici. Denetimlerin etkinliğinin iller bazında farklılık gösterdiğini gördük baktığımızda. Aslında, hani bir sorunumuzun da standartlaşma çalışmaları olduğunu, kalite için standartlaşmanın önemli olduğunu altını çiziyoruz.

Yine, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2025 yılında dijital izleme sistemine geçmiş olması da geçiş hazırlığında olması da umut verici gelişmeler arasında. Erişilebilirlik Değerlendirme Merkezinin bu denetimleri yapması son derece önemli fakat denetimler yapıldı, belge verildi; bu gayet güzel, bardağın dolu kısmı ancak denetimler yapılmış olmasına rağmen izleme noktasında zayıflığın olduğunu bizler tespit ediyoruz. Buna yönelik ne tür tedbirleriniz var izleme noktasında? Bunu sormak istiyorum. Erişilebilirlik denetimlerinin ülke genelinde tutarlılığını sağlamak için merkezî bir kalite kontrol sistemi düşünüyor musunuz ya da planlarınız arasında var mı? Erişilebilirlik Değerlendirme Merkezi -"EDM" olarak geçiyor- verilerinin kamuoyuna açık hâle getirilip şeffaflık ilkesinin yerine getirilmesi doğrultusunda planlarınız bulunuyor mu? Kapsam, bu erişilebilirlik kapsamı kamuoyunda belli alanlarda sınırlandırılıyor; cezaevleri, bakımevleri bunların arasında. Bu kapsamın cezaevleri, bakımevleri ve huzurevleri olarak içerecek şekilde genişletilmesini düşünüyor musunuz? Eğer temel insan hak ve özgürlükleri anlamında bakacak olursak oradaki vatandaşlarımızın sağlıklı ve hayatını kendi idame ettirecek vatandaşlardan daha çok buna ihtiyacı olduğunu biz tespit ediyoruz. Benim cezaevi ziyaretlerim var, cezaevlerinde hedef kitle olarak çocuklu anneleri ziyaret ediyorum. Yine, bardağın dolu ve boş kısmı olarak ben bu değerlendirmelerimi raporlarla da hazırlıyorum ve kamuoyuna da açık bu raporlarım; bunu da belirtmek isterim, kendi tespitlerim de var bunların içinde. İdari para cezalarının artırımı ve caydırıcı hâle gelmesi için bir mevzuat değişikliği planınız var mı, hazırlığınız var mı? Ve son soru olarak yerel yönetimlerin erişilebilirlik uygulamalarına destek için özel bir finansman programı ya da erişilebilirlik fonu oluşturulacak mı? Bu, planlarınız arasında var mı?

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Buyurun Aylin Hanım.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Sayın Bakanım, değerli bürokratlar; sunumunuz için ben de teşekkür ederek başlamak istiyorum, oldukça detaylı bir sunumdu.

Ben tek bir konuya değinmek istiyorum: Aile Bakanlığının genel olarak veriyle ilgili bir sorunu var, uzun zamandan beri Aile Bakanlığını takip eden biri olarak söylüyorum; engelliler özelinde konuşuyorum. Şimdi, yıllardır, engellilerle ilgili doğru sayıya henüz ulaşamadık; biliyorsunuz, farklı kanallardan farklı veriler topluyoruz. Şimdi, burada, sizin sunumunuzda konumuz erişilebilirlik, malum; erişilebilirlik bütçe kodu vermişsiniz, bence bu çok değerli çünkü önümüzdeki hafta Aile Bakanlığının 2026 yılı bütçe teklifini dinleyeceğiz biliyorsunuz, çarşamba günü önemli bir bütçe teklifi dinleyeceğiz. Ben bunu da çalışan biri olarak -ikisi sizin verinizle-onların bütçe teklifinden bir karşılaştırma yaptım kısaca, erişilebilirlik konusunda, sadece engellilerde. Şimdi, verdiğiniz bütçe kodu, engellilerin toplumsal hayata katılımı ve özel eğitim programının, engellilerin ekonomik ve sosyal hayata katılımı alt programının engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması faaliyeti özelinde verdiğiniz bir bütçe kodu. Buna özelde bir gösterge var Aile Bakanlığının kullandığı. 2026 yılı bütçe teklifinde buna özel, erişilebilirlik belgesi sayısı hedeflenmiş. 2024 yılında ne kadar yapıldığı tabloya konmuş ki 2024 yılında 388 adet erişilebilirlik belgesi verildiği söyleniyor. 2025'te 300 adet hedeflendiği söyleniyor, neden daha az olduğunu da anlayabilmiş değilim. 2026'da da yine aynı, 300, 300 diye gidiyor. Ben şimdi sizin verdiğiniz rapora bakıyorum, oldukça detaylı bir erişilebilirlik belgesi sayısı vermişsiniz ama bunu ne kadarlık bir zaman diliminde, ne olduğunu yani total evrenin ne olduğunu bilmiyoruz aslında. Yani burada önemli sıkıntılardan biri bu. Kamuya ait rakamlara bakıyorum, 60 adet metroya erişilebilirlik belgesi vermişsiniz ama total kaç metroda ya da sağlık yapısı deniyor mesela, 158 adet kamuya ait sağlık yapısına erişilebilirlik belgesi. Total ne kadarlık rakamda? Onu bilmediğimiz gibi yani bu bize bir şey ifade etmiyor. Yani yüzde 1'ine mi verdiniz, yüzde 10'una mı verdiniz; ne kadarına verdiğiniz buradan anlayamıyoruz. Dolayısıyla bu bir başarı göstergesi olmuyor. Bence siz yaptığınızı da yeterince gösteremiyorsunuz, çok büyük bir emek veriliyor orada, Bakanlıkta, biliyorum ama burada nasıl bir başarı var, onu anlayabilmemiz mümkün değil. Mutlaka burada bir yüzdelik dilim de vermeniz gerekiyor. Artı, bütçe teklifinize bakıyorum, oradaki sayılar ile buradaki sayılar asla tutmuyor birbirini. Orada bir 300'lük hedef var verilen, aynı şeyi okuyorum, sizin burada kullandığınız koddaki cümleyle, orada zaten bir kod verilmiş, orada bir 300'lük hedef var. Oysa burada total rakama bakıyorum; 3.900'ler, bugüne kadarki total sayımı bu, nedir, onu anlamak istiyorum. Bir de Aile Bakanlığında hani bir hedef koyarken yıllar içinde artırmak ister insan, öyle değil mi? Yani her yıl daha fazla hedef koyalım, performans onun için vardır iyileştirmek adına. Aile Bakanlığının genel tutumu bu, sadece erişilebilirlik de değil ama sizin bölümünüz önümüzdeki dönemin en önemli bölümlerinden biri olacak, yaşlanan nüfus açısından da engellilerin de giderek artan bir sayıda olması, işte, afet ülkesi, bu ülkede engelli sayısı giderek artıyor maalesef. O anlamda bu konuya dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Artı, bütçe teklifine baktığımda, 2025'te erişilebilirlikle ilgili eğitimler vermişsiniz Aile Bakanlığı olarak, çok değerli. 2025'te 15 adet eğitim vermişsiniz, 2025 yılı boyunca ama 2026'daki hedefinize bakıyorum, yine 15; 2027'deki hedefinize bakıyorum, yine 15. Yani şunu söylemeye çalışıyorum, geçen yıl da aynı vurguyu yapmıştım: Bir tablo koyduğunuz zaman performans hedefi olarak mutlaka bunun mantıklı bir gösterge olması gerekiyor. Ya, sizin gerçekten bu işe adanmış bir yapıda çalıştığınızı anlamamız için -performans öyle bir şeydir- yani "Biz şimdi bu yıl bunu gerçekleştirdik, imkânlarımız buydu, bütçemiz buydu." Ha, şunu diyebilirsiniz: "Biz önümüzdeki yıl buna daha düşük bir bütçe ayıracacağız, o yüzden aynı sayıyı yapacağız." Öyle bir dipnot da göremiyorum. Kaldı ki 15 eğitim sayısı ülke genelinde düşünecek olursanız fazla bir eğitim sayısı değil yani orada bir özensizlik var.

Son olarak şunu da söylemek istiyorum -bana çok sayıda gelen geri bildirimlerden- bu engelli kartıyla ilgili. Biliyorsunuz, Aile Bakanlığı Sağlık Bakanlığı kurullarından yüzde 40 ve üzeri engel oranı olanlara bir engelli kartı uygulaması yapıyor; çok da değerli bir uygulama. Bu sayede birçok ulaşım aracından ücretsiz ya da indirimli faydalaniyorlar, müze, tiyatro gibi yani hayatın içinde olması için çok güzel fakat şöyle geri bildirimler var: "Raporumuzla e-devlet üzerinden başvuruyoruz, değerlendirme süreci çok uzun sürüyor." diyorlar. Üç dört aylık bir değerlendirme süreci, neye göre değerlendiriliyor? Dahası çıktığında da eve, adrese yollamak yerine "Buradan gelip alınacak." diye bir söylem var Aile Bakanlığında; sadece bana gelen geri bildirimlerden söylüyorum. Bu konuda acaba bir çalışmanız var mı? Belki farklı bölgelere göre farklı uygulama mı var? Yani bu konuda da bir bilgi rica edeceğim.

Çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, teşekkür ediyorum.

Semra Hanım'a söz veriyorum.

Buyurun.

SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP (Bitlis) - Teşekkürler Sayın Bakanım.

Öncelikle, Genel Müdürlüğün kıymetli yetkililerine sunum için teşekkür ediyorum; ayrıca uzmanlarına da teşekkür ediyorum, emeklerine sağlık diyorum.

Ben DEM PARTİ Bitlis Milletvekili, kendimi de tanıtayım unutmadan.

Engelli bireylerin kamusal hizmetlere erişimi hâlâ en temel insan hakkı sorunlarından biri. Dijital ortamlarda bilgiye erişim, çevrim içi başvuru sistemleri ve e-devlet hizmetleri gibi engellilerin büyük bir bölümü için bu alanların erişilebilir olmadığı hepimizin malumu. Bize gelen, erişen birçok vatandaşın en çok yakındığı şikâyet alanlarından bir tanesi bu. Görme, işitme veya bilişsel engeli olan yurttaşlarımız için uyarlanmış dijital altyapıların neredeyse yok denecek kadar az olduğu gerçekliği önümüzde duruyor. Fiziki erişilebilirlikte ise tablo daha da ağır. Kamu kurumları, sosyal hizmet binaları hatta bazı rehabilitasyon merkezleri dahi engellilerin bağımsız hareketine uygun değil. "Erişilebilir Türkiye" hedefinde hâlâ istenilen seviyede yol alınmamış görünüyor yani yaptığınız sunumda da esasında bu biraz açığa çıkmış oldu, kendini göstermiş oldu. Evet, Bakanlık bünyesinde yapılan birçok sunum oldu, şunu biliyoruz: Yürütülen birçok çalışma var, gündemlerinde engellilere dönük birçok çalışma var ancak çalışmaların yeterlilik seviyesinin ne olduğu meselesine geldiğimizde yani istenilen seviyenin çok çok altında, çok çok gerisinde bir seviyede olduğunu da görmüş oluyoruz.

Bu anlamda, bunlara ek olarak, engelli bireylerle ilgili istatistiki verilerin yetersiz ve dağınık olduğunu da görüyoruz. Özellikle 6 Şubat depreminden sonra bu alandaki istatistikler çok değişti ancak bırakın daha ayrıntılı verileri henüz toplamda kaç engelli yurttaşın olduğunu dahi bilmiyoruz. Aylin Hanım da buna değinmişti öncesinde, bu, gerçekten bizler için ciddi bir sorun teşkil ediyor çünkü bizler engellilerin varlığını konuştuğumuz zaman bunları rakamsal olarak bile derli toplu ifade edemediğimiz bir yerde buluyoruz kendimizi. Yani şu anda istatistiki olarak kategorize edilmiş bir engelli sayısı ne kadar, totali ne kadar? Yani nüfusa iz düşümü ne kadar? Yani bu totalin ne kadar olduğuna dair bir veri eksikliği var, ciddi bir veri eksikliği var. Bilmediğimiz bir meselede de çözüm üretmemiz tabii ki çok kolay olmuyor bu anlamda. En önemlisi, engelli yurttaşlarımızın sorunlarıyla ilgili muhatap bulmakta çok ciddi sorunlar yaşandığını da gördük. Bu, Bakanlık sunumlarında da tekrardan öne çıkan sorun alanlarından bir tanesi olarak duruyor. Hizmet alanları çok sayıda kurum arasında bölünmüş, yetkiler dağılmış, sorumluluklar belirsizleşmiştir. Her kurum kendi yetkisinin dışında olduğunu söyleyerek topu bir diğerine atmaktadır. Yani dün gelen STK'lerin de yapmış olduğu sunumlarda sunumu yapan bazı arkadaşların şu ifadeleri gerçekten biraz gerçekliği de açığa çıkardı: "Yani biz bir sürü Bakanlık geziyoruz, biz sürü yeri ziyaret ediyoruz. İşte, bir sorunun sadece belki çözülmesi ya da bir sorun gündemi üzerinden gidiyoruz ancak 'Muhatap alan neresi?' sorusu bizim de hâlâ cevap bulamadığımız bir yer. İşte, Sağlık Bakanlığını ilgilendiren alanlarda başka bir yere yönlendirilme durumu yaşıyoruz ve günün sonunda esasında ciddi anlamda bir muhatapsızlık sorunu da ortada duruyor." Bu nedenle artık parça parça çözümlerden ziyade bütüncül bir yaklaşım olması gerektiği kanaatindeyiz. HDP yani bizim önceki kapatılan partimiz HDP döneminde Türkiye'de ilk kez hazırlanan ve yayınlanan bir engellilik manifestosu vardı ve bu manifestoda değinilen en önemli başlıklardan bir tanesi de engellilik bakanlığının kurulmasına dönük bir talep ve öneri de vardı o anlamda. Engelli bireylerin hak, hizmet, veri, denetim süreçlerinin tek çatı altında toplandığı bağımsız bir engelliler bakanlığının kurulması hem dijital ve fiziki erişilebilirlik sorunlarını çözmek hem de engellilik alanında ulusal veri sistemi ve eş güdümlü politika üretimini sağlamak açısından nihai bir çözüm üretecektir çünkü bu bakanlık yardım odaklı değil hak temelli, katılımcı ve engellilerin özne olduğu bir kamu yapılanmasının teminatı olmalıdır. Engelli yurttaşlarımız artık kurum kapılarında değil karar masalarında yer almalıdır çünkü bu karar mekanizmalarında yer alamadıkları sürece kendilerini sürecin bir öznesi olarak da görememe durumunu yaşıyorlar. Belki de Sayın Bakan da buradayken -önceki süreçte de birçok deneyimi olan bir Bakanımız olduğu için- bu Komisyonun belki de en büyük çıktılarından bir tanesi bizim açımızdan şu olabilir; bu Komisyondan çıkacak önerilerden bir tanesi de engelli bakanlığının bir an önce, ivedi bir şekilde kurulması olmasıdır esasında. Bu anlamda vermiş olduğunuz emek için tekrardan teşekkür ediyorum.

Çalışmaların daha iyi bir boyut kazanması için bütün Komisyon üyeleri olarak ne gerekli olursa bu anlamda destek sunacağımızı belirtiyor, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyorum, sağ olun.

Mahmut Bey iki gündür Komisyonomuzda olduğu için artık onu da fahri üye gibi değerlendirip sözü ona vereyim.

Buyurun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim Değerli Başkanım.

Değerli milletvekili arkadaşlar, değerli STK'lerin temsilcileri, değerli bürokratlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Ben gerçekten çok yararlandım, bir o kadar da ufkumuzu açtınız. Sunum için çok teşekkür ediyorum ama tabii bu tanımlamalar çok güzel. Belki bazı milletvekili arkadaşlar diyecek ki: "Ya, konuyu niye oraya bağladın?" ama şimdi, tabii ki burada her meslek grubundan arkadaşlar var. Ben bir hukukçuyum, hukukçu gözüyle bakacağım. Avukat Mahmut Tanal, Cumhuriyet Halk Partisi Şanlıurfa Milletvekiliyim. Komisyon üyesi değilim ama konu ilgi odağımda olan bir alan çünkü insan hakları aktivistiyim. "Erişilebilirlik"

diye bir başlık ve sonunda da "...çünkü erişilebilirlik herkes içindir." Çok doğru, yerinde bir tanımlama yapmışsınız, hakikaten yürekten kutluyorum. Çok çok önemli bu tanımlama, çok geniş kapsamlı, tanımlamanız şu, başta da var, içeride de var, iki yerde: Erişilebilirlik herkesin istediği yere ve her hizmete bağımsız ve güvenilir olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesidir. Tıpkı Anayasa'mızın 5'inci maddesindeki devletin görevinin vatandaşın önündeki sosyal, siyasal ve hukuksal tüm engelleri kaldırması, bunun mefhumumuhaliifinden çıkan mana şu: "Devlet vatandaşın önündeki sosyal, siyasal, ekonomik alandaki tüm engellerini kaldırması lazım." diyor. Yani bu kavram sadece ve sadece erişilebilir rampalardan ibaret değildir. Yani sadece rampayla, sadece binanın içerisindeki girişle, sadece kaldırımıyla ilgili değildir bu. Bu fiziksel mekânlar için değil barınma, beslenme, ulaşım, eğitim, sağlık, dijital hizmet, sosyal yaşam dâhil tüm temel hak alanlarını kapsar. Yani burada zaten göstermiş olduğunuz videonuzda da bunu belirtiyordunuz ancak devletin politikaları bu kadar geniş bir tanımla hayata geçirebiliyor mu? Ne kadarını geçiriyor anlattıklarınızdan? Yani burada erişilebilirlik tanımı Anayasa'mızın 2'nci maddesindeki hukuk devleti, Anayasa'mızın 5'inci maddesindeki bahsettiğim engellerin kaldırılması, Anayasa'mızın 10'uncu maddesindeki eşitlik ilkesi, Anayasa'mızın 17'nci maddesindeki yaşam hakkı, Anayasa'mızın 56'ncı maddesindeki barınma hakkı, sağlıklı bir çevrede yaşama hakkı; bunlara gerçekten erişimini sağlıyor mu, yoksa sağlamıyor mu? Bu konuda, aslında tam da burada devletin görevi, vatandaşın erişimini kolaylaştırmak değil erişemediği hiçbir alanı bırakmamaktadır, erişemediği hiçbir alanı bırakmamaktır. Yani burada, barınma hakkında erişilebilirlik ihlali Türkiye'de var. İşte, bu tanımınızın içine giriyor. Belki Değerli Başkanım ve diğer arkadaşlar da diyebilir "Ya, Mahmut Tanal, biz burada sırf engelli haklarla ilgili..." Ama benim önüme öyle bir şey koydunuz ki erişilebilirlik -hatta değerli üstadımız Erişilebilirlik Daire Başkanı olarak bu sunumu yaptı- konu zaten tam da bu. Yani burada barınma hakkına erişilebiliyor mu? Maalesef, yok. Kiralar çok yüksek, hatta TOKİ'deki kiralar yüksek, vatandaş kirada da erişemiyor. Yani erişim hakkı kavramı ucuz ve güvenilir barınma erişimini de kapsar bu.

Geliyoruz, beslenme hakkında erişilebilirlik var mı? Her hizmette bağımsız erişimin olması lazım. Vatandaş, maalesef dar gelirli vatandaşlarımız bundan yararlanamıyor. Hayat pahalı...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Mahmut Bey...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Anayasa'nın 56'ncı maddesi uyarınca devletin, herkesin hayatını, bedenini ruh sağlığı içerisinde sürdürmesini sağlamakla yükümlüdür.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Engellileri istismar ediyorsunuz şu an.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Değerli arkadaşlarım, sizin rahatsız olacağınızı zaten başında söyledim.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Rahatsızlık değil ama şöyle...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Çünkü öyle bir tanımlama verilmiş ki...

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Engellileri istismar ediyorsunuz.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Ayşe Hanım, bir saniye...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hanımefendi, o sesi yükseltmeyin, ses yükseltmekle beni durduramazsınız yani yakışmıyor da size, yakışmıyor. Ben bu tanımdan yola çıkıp...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Burada böyle iyi bir çalışma ahengi içerisinde diğer Komisyon üyelerimizle yapıyoruz ama...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Başkanım, özür dilerim Başkanım, bakın...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Şimdi, erişilebilirliğin tanımı da belli.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Ben bu tanımdan yola çıktım, tanım bu ama.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teknik olarak da bakış açısı da...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Başkanım, anladım.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Şimdi, diğer konuları burada karıştırmak, şey yapmak doğru değil.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Değil, değil, karıştırma değil, tanım bu. Ben hukukçuyum, yani hukukçu tanımı bu. Ben burada bir şey uydurmuyorum.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - İstismar etmeyelim konuyu.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Anlamadım?

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Objektif bir biçimde, çerçevesi belli, bu çerçevede...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Objektif bir şey Değerli Başkanım, yani burada erişilebilirliğin içerisinde. Devletin, Anayasa'nın 5'inci maddesi erişilebilirliği burada, enerjide ulaşım ücretlerinin artması, kırsal alanda vatandaşın merkeze ulaşamaması; doğal gaza, suya ulaşamaması; temiz gıdaya ulaşamaması, bunların hepsi...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bunlarla ilgili herhangi bir durum yok engellilerimize gayet önemli indirimler, ücretsiz imkânlar, sosyal devletin gereği neyse bunlar yerine getiriliyor.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bitiriyorum Başkanım, bitiriyorum ama tanımı siz bana verdiniz, bu tanımı yapmasaydınız. Bakanlık bu tanımı bana verdiyse...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bu kadarına izin veremeyiz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Değerli Başkanım, Anayasa'nın 5'inci maddesini devlet ihlal ediyor, Erişilebilirlik Daire Başkanlığını kuracaksınız, vatandaş bunun hiçbirine erişemiyor!

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Valla, sizin kadar biz de hukuk bilgisine sahibiz, uygulama bilgisine sahibiz, saha bilgisine sahibiz; bu yaptığınız doğru bir şey değil şu anda.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yani olayı sadece rampa yapmakla, binaya girmekle, asansör yapmakla olmuyor bu!

Yani sonuç: İşte, geldim, bundan bile rahatsız oldunuz, ben ne...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Rahatsızlık değil, siz geldiniz, konuyu yine istismar ettiniz, kusura bakmayın!

AYŞE KEŞİR (Düzce) - İstismar ediyorsunuz!

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - İşte, hoşgörünüz bu (!) Bakın, AK PARTİ Grubu, her biriniz bir yandan...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Hayır, hayır, olur mu!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Siz birbirinizin sesini anlayamıyorsunuz ya, ben şimdi size ne söyleyeyim!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Hayır, olur mu, çok objektif biz... Yani burada bizim çalışma şeklimiz, Komisyonumuzun ilk gününden itibaren hem Kasapoğlu...
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yani burada, sonuç...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bir dakika, bir saniye...
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sonuç... Sonuç...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Sayın Tanal, söz söyleyip...
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sözümü kesemezsiniz! Hatibin sözü kesilmez!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Hayır, hayır...
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Yani Başkansınız diye, iktidar vekilisiniz diye istediğinizi söyleyemezsiniz!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Biz bugüne kadar çok uyumlu, ahenk içerisinde, her görüşe saygı duyarak, ortak akılı arayarak, katılımcı bir anlayışla...
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Burada gerçek erişilebilirlik... Ne dedi Değerli Hoca, gerçek erişilebilirlik...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - ...her kesimin sesine kulak vererek bir çalışma şekli ortaya koyduk.
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bakanlık yaptınız, sorumlusu sizsiniz, sorumlusu sizsiniz! Devlet size... Bakanlık görevinde niye yapmadınız!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Allah'a hamdolsun!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Niye yapmadınız? Bakandınız siz, niye bugüne kadar yapmadınız?
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Biz gerekli her türlü çalışmayı yaptık, alanımızla alakalı çalışmaları yaptık.
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Niye yapmadınız? Bakan oldunuz, Komisyon Başkanı oldunuz, 5 dönemdir milletvekilisiniz, daha bu vatandaşlara niye...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Yok, 5 dönem milletvekilliği sizde var.
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Kaç dönemsiniz?
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Biz o kadar değiliz daha, çok o kadar da yapma niyetimiz yok.
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Peki, bir dakika... Yani Bakan oldunuz, milletvekili oldunuz, ne eksikti yapmadınız?
Yapsaydınız siz!
Şimdi, bakın, sözümü keserek bir yere varamazsınız.
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Söz kesmiyoruz, size usulle ilgili bir hatırlatma yapıyoruz.
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Gerçek erişilebilirlik...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Biz siyasetüstü görüyoruz bu konuyu, bakın, bir araştırma komisyonu...
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Gerçek erişilebilirlik, bu olay ta siyasetin kendisidir. Vatandaşın sadece...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Yok, siyasetüstü bir...
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Ta siyasetin kendisidir bu. Kaç dönemdir vekilsiniz, Bakanlık yaptınız, Komisyon Başkanlığı yaptınız, milleti fakrızaruret hâline soktunuz.
Son söz şu...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Şimdi, bu yaptığınız çok çirkin!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Gerçek erişilebilirlik...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bir kere, üslubunuza dikkat edin. Allah'a çok şükür ki...
AYŞE KEŞİR (Düzce) - Çok küstah bir üslup ya! Çok ayıp bir şey!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bakın, tek tek laf atıyorsunuz. Bakın, hepiniz bir araya gelseniz bu doğruları söylemekten kaçamazsınız! Bu doğrular yüzünüze çarpacak!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bakın, usul esastan önce gelir; hukukçusunuz! Konuşma üslubunuza önce bir dikkat edin, o elinizi indirin!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Gayet rahatım, gayet rahatım.
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bir hanımefendiyle konuşuyorsunuz, ben buna izin veremem! O parmağını bir indir Mahmut Tanal!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bu bir beden dilidir, bilinmiyorsa öğretmiş olalım!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Sen önce o parmağını bir indir! Bak ben de Adanalıyım, ben de Zazalık da var, sert konuşmak nedir çok iyi bilirim!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bize efendilik yakışır!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Üslubunuza öncelikle dikkat edin.
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Siz eğer o kabadayılığınızla...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - O elinizi bir indirerek konuşun!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - O bir sokak dilidir, kusura bakmayın!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - O elinizi... Yok, benim hanımefendi kişiliğimi de duruşumu da herkes bilir.
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sizin seviyenize inmem! Sizin seviyenize gelmem!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Sizi de herkes bilir!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Adanalı değil nereli olursanız olun!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Sizi de herkes biliyor!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Önce insan olmak lazım!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Konuşma üslubunuza önce dikkat edeceksiniz!

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Önce insan olmak lazım, önce insan!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - O parmağınızı önce bir indirin!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Son söz şu...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - O parmağınızı indirerek konuşun!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hanımefendi son söz şu...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - O parmağınızı indirerek konuşun! Elinizi indirerek konuşun!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sizin o zaman daha eğitime ihtiyacınız var! İnsanlar sözlerini...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Yok, benim siyasi duruşumu, hayat duruşumuzu herkes bilir.
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - İnsanlar sözlerini beden diliyle ifade eder.
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Kişiliğimizi de herkes bilir!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - İnsanlar sözlerini beden diliyle ifade eder.
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Ben, size, bu şekilde benimle konuşmanıza izin vermeyeceğim, kusura bakmayın! Elinizi indirerek konuşun, konuşmanıza devam edin.
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hanımefendi, bakın, bakın...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - O elinizi indirerek konuşmadıkça konuşmanıza kesinlikle...
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Hanımefendi, bu bir beden dilidir, beden dili konuşmanın bir parçasıdır. Siz bunu bilmiyorsanız öğrenmeye ihtiyacınız var!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Hayır, hayır, şu an o eli neden kaldırdığınızı buradaki herkes...
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Son söz şu...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Çok çirkin! Bir hanımefendiye konuşma üslubunu da bilmeyecek kadar, gerçekten hiç yakıştırmıyorum!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Siz bilmiyorsunuz, "Adanalıyım!" diye meydan okuyorsunuz!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Meydan okurum tabii, senin öyle konuşmana izin mi vereceğim!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Adanalılara kurban olasınız, Adanalılar meydanı öyle okumaz!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Kusura bakma!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Adanalılar saygılıdır! Adanalılar üslubu bilir!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Ben saygısız bir ifade kullanmıyorum.
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Adanalılar sizin gibi değil, Adanalılara kurban olasınız!
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Hayır, elinizi indirerek konuşacaksınız!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Son söz şu... Son söz şu...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Elinizi indirerek konuşacaksınız, kusura bakmayın!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Son söz şu: Gerçek erişilebilirlik onurlu bir yaşam hakkıdır.
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - İzin veremem!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Ve buradaki onurlu yaşam hakkını yirmi üç yıldır bu iktidar maalesef ihlal etmiştir.
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Elinizi indirerek konuşun!
MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Anayasa'yı ihlal etmiştir.
Efendim, tekrar sunumunuz için teşekkür ederim ama inanın, sizin bu tanımınızı bu iktidar muhtemelen ileriki dönemlerde değiştirecektir çünkü bununla daha çok karşı karşıya kalacaklar.
Teşekkür ederim.
Saygılarımı sunarım.
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Buyurun.
ALİ KARAOBA (Uşak) - Tabii, bu hararetle tartışmadan sonra daha yumuşak bir konuşma yapalım.
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Yani çok çirkin! Bugüne kadar biz çok seviyeli ve nezih bir tartışma yürüttük, hiç bu...
ALİ KARAOBA (Uşak) - Şimdi, şöyle, yani aslında karşılıklı üsluplar güzel olmadı, yakışmıyor.
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Hayır, çok çirkin!
ALİ KARAOBA (Uşak) - Biz çünkü Engelli Komisyonunu...
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Neyse, evet, biz Komisyon üyeleri olarak birbirimize gösterdiğimiz aynı iyi niyet ve nezaketi sürdürelim.
Buyurun.
ALİ KARAOBA (Uşak) - Yani şöyle söyleyeyim, ben Komisyonun bütün toplantılarında... Yani şöyle, sonuçta, Mahmut ağabey hukukçu gözüyle söyledi. Sonuçta, her fikre saygı duyacağız, belki söz aldığımızda da cevap vereceğiz ama genel anlamda Engelli Komisyonunun gerçekten partilerüstü olduğunu düşünüyoruz.
OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet.
ALİ KARAOBA (Uşak) - Ben hani Komisyon üyelerinin bireysel olarak da bu işe çok katkı sunduğunu gördüğüm için... Mahmut ağabey, daha önce de ilettik, söyledik -Başkan da şu an yok ama- gerçekten herkes çalışıyor.
Şimdi, şöyle, öncelikle çok güzel bir sunum yani altına imza atılacak kadar, belki de Avrupa'nın çoğuna örnek gösterilecek kadar güzel bir sunum yani onun için emeğinize, hazırlığınıza teşekkür ediyorum.
Ama aklıma şöyle bir şey geliyor, Özal'ın döneminde de vardı: "'İcraatın İçinden' Programı" diye bir kavram vardı. Ben gerçekten sokağa çıktığımda, hastaneye gittiğimde, herhangi bir yere -kamu-özel fark etmiyor- gittiğimde burada yazılanların çok büyük bir bölümünü görmüyorum, burada problem bu; yazılan ile yapılanın örtüşmediği bir ortam var. Bakın, özel hastanelerin yüzde

80'i hatta yüzde 100'üne yakını neredeyse söylenen mevzuata uyarken Aylin Vekilimin de söylediği gibi, yaptığınız denetimlerde bunun kaç uyuşuyor?

Şimdi, mesela, Trabzon'daki çalışmada çok güzel bir hastane ziyaret ettik. Yetmiş yıl önce yapılmasına rağmen, işte, binaların basıklığı, o koşullarda çalışmaya izin veriliyor ama özel sektörde -kendimize göre bir tıp merkezi olan biri olarak da söyleyeyim- 5 santim yüzünden duvar yıkıldığını da biliyorum. Yani burada kamu denetimini iyi yapmazsak, baştan kamuyu özele örnek göstermezsek, sadece, işte, böyle notlarla bu işin çözülmeyeceğine inananlardanım.

3 Aralık Dünya Engelliler Günü'nde tüm bakanlıklara soru sordum, 17 bakanlığa, hepsine. Bu faaliyet raporlarının neredeyse tamamını inceledim, ne acıdır arkadaşlar "engelli" kelimesi bazı bakanlıkların faaliyet raporunda bile yok. Üst düzey yöneticilerini sordum, -hani kadın kotasını falan geçtim arkadaşlar- engelli olarak üst düzey çalışan yönetici yok denecek kadar az. Yani hani bizim bir hoca vardı, göğüs hocası, şöyle derdi: Yani anlattıklarımızın yarısının doğru olmadığını biz de biliyoruz ama acı olan, hangi yarısı doğru kimse bilmiyor. Yani sizin bu yazdıklarınızın yarısının doğru olmadığını ben de biliyorum ama hangi yarısı doğru, sahaya çıktığımızda vallahi bilmiyoruz. Ben o açıdan, sizin samimiyetinize inanmakla birlikte, bu işin aslında sahada denetiminin, rakamların bilinmemiş olmasından inanılmaz huzursuzum. Biz Trabzon'da size bağlı kaç tane kurum amiriyle görüştük? Ya, insan rakamını bilmez mi? Bu kadar mı istatistikten uzak oluruz? Yani bu ülkede kaç tane işitme engelli var, kaç tane görme engelli var, kaç tane ortopedik özürü var, otizmli çocuk sayısı kaç? Tamam, tanı koyamadıklarımız olabilir de olup ilaç alanların bile adını koyamıyoruz. Yani bir yerden bir istatistik, bir soru önergesi istediğimizde, sizin bize o kadar kolay verdiğiniz bir rakam olmalı ki... "Erişilebilirlik" diyorsunuz, biz size erişemiyoruz. Buradaki kastım fiziksel anlamda erişim değil yani rakam olarak soruyorum, bir çalışma yapmak istiyorum arkadaş, çok zor bir şey mi? Down sendromlu sayısı bile net söyleyemiyorsunuz. Bakın, doğumların neredeyse yüzde 100'ü hastane oluyor, Down sendromlu oranlarını bile net bilmiyoruz. Yani oturup o zaman sorguluyorum, ilk düğmeyi yanlış iliklemiştiniz, bu kadar istatistik hazırlamanıza gerek yok ki. Sakın bunu emek küçümse, yaptığınız hizmeti hor görmek olarak algılamayın; gerçekten mutlaka işinizde on numarasınızdır; gerçekten, şu sunuma baktığımda, buraya gelenler içerisinde en güzel, en kaliteli sunumlardan birini yaptınız ama ben sonuca bakarım yani. Bebek ölecek, sezaryen yapmam lazım; yapmıyorsunuz arkadaşlar, ne anlamı kaldı yani? "Gebe" demenin bir esprisi bile yok. Siz istatistiksel olarak sınıfta kalıyorsunuz her seferinde; bunu ben de söyleyemiyorum, iktidar milletvekilleri de söylüyor. Bakın, kaçınıcı toplantımız, tam hatırlamıyorum, 9'uncu toplantımız, burada iktidar da muhalefet de hep aynı şeyi sordu: "Kaç kişi var?" diyoruz. "Yani..." "Yani"yle başlayan... Klasiğe dönmüş, "Toplumda yüzde 10 engelli var." demek... Bu, yerel yönetimler için de geçerli. Bakın, buraya büyükşehir belediyelerinden -Cumhuriyet Halk Partisinden de AK PARTİ'li belediyelerden de- gelenler oldu. Gerçek anlamda rakamlara ulaşmak çok zor. Ha, burada da aklıma art niyetli siyasi şeyler geliyor, acaba sosyal yardımlar açısından mı bunu yapıyorsunuz? İnanmak istemiyorum ama var mı? Olabilir arkadaşlar. O açıdan, yazılmayan şey yapılmamıştır ama "Her yazılan yapılmıştır." diye bir kural yoktur arkadaşlar. Siz buraya yazmışsınız ama bunlar yapılmıyor, yapılmıyor. Özel sektör çok daha sıkı denetleniyor ama devlet kurumları "saldım çayıra" durumunda. Yani Meclisin bile... Bakın, biz bir komisyonun içerisinde, bir alt komisyonda ya da işte, bir araya gelerek Sayın Numan Kurtulmuş'a iletmek üzere "Meclisin eksiklerini yazın." diye... Bugün Engelli Bireylerin Sorunlarını Araştırma Komisyonu Başkanımız bize iletiyorsa burası bile hazır değil. Yani Türkiye'nin kalbi, en tepesi, en önemli yeri, seçilmişlerin geldiği yer, kanun çıkaran yer; engellilere uygunluğu ne kadardır, oturup konuşalım. Amerika'yı yeniden keşfetmeye gerek yok arkadaşlar yani bu işlerle bu kadar uğraşmaya da gerek yok; net, sonuçlar da belli, maddeler de belli. Görme engellinin isteyeceği şeyleri en iyi kendileri anlar, dün o kadar güzel anlattılar ki yani işitme engellilerin ya da sağır derneklerinin -kendilerini öyle ifade ediyorlar- anlattıkları çok daha iyi. İstatistiksel olarak takdir ettiğim ama sahada görmekte biraz zorlandığım bu konuları söylemek istedim. İşte, mesela, hastanelerimiz, huzurevlerimiz, cezaevlerimiz erişilebilirliğin bir maddesidir ki Sayın Vekilim Mahmut Tanal o konuda yüzde 100 haklı. Cezaevlerinde erişilebilirlik ne kadar? Yani engelli biri her gittiği yerde... Şunu gördük dün: İşte "Retina tanıma düzeni olan bir yerde görme engelli, birini ziyaret etme şansına sahip değil." dediler çünkü okuyamıyor gözünü ve giremiyor. O açıdan, aslında bunlar bütünsel bir yaklaşım içerisinde kurumların birbiriyle koordineli bir şekilde yapması gereken şeyler. Bu Komisyonun da buna ben öncülük edeceğine gerçekten inanıyorum çünkü herkes ortak acılarda, ortak eksikliklerde ortaklaşıyor ve dile getiriyor.

Ben de beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Yine, emekleriniz için saygılar sunuyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, teşekkür ediyoruz.

Bütün eleştirileri söyledi nezaketli bir biçimde doğrusuyla yanışıyla, kimse müdahale etmiyor. Usul esas da yani üslup çok önemli, o yüzden bütün Komisyon üyelerimize bugüne kadarki üslup konusunda göstermiş oldukları hassasiyet için de teşekkür ediyoruz.

Evet, Fatma Hanım, size veriyorum sözü.

Buyurun.

FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

Çok değerli katılımcılar, Değerli Aile Bakanlığımızın kıymetli yetkilileri; ben de sizlerle bir süre çalıştığım için emeğinizi, gayretinizi, samimiyetinizi çok içten biliyorum. Çok çok teşekkür ediyorum, hakikaten çok güzel bir sunumu burada bize sundunuz. Sayın Mahmut Vekilimize de ben şunu hassaten söylemek istiyorum: Şimdi, burası Genel Kuruldaki gibi siyasi jargonla yönetilen bir Komisyon olmazsa biz açıkçası çok daha mutlu olacağız çünkü ilk defa böyle bir tartışma zemini oluştu. Bizim amacımız, siyasetüstü bir alanda bugüne kadar yaptıklarımızın daha iyileşmesi için, gelişmesi için herkesin ortak iradesini birlikte ortaya koyduğu, çözüm önerilerini ortaya koyduğu, "Nasıl daha iyi yapabiliriz?"i bulup buna yönelik politikalar belirlememiz gereken bir komisyon olduğuna inanarak bugüne kadar, işte, 9'uncu toplantımızdayız, herkes son derece karşılıklı saygı çizgisi içerisinde iletişim kurmaya gayret etti. Ben de bir hukukçu olarak temaslarınızı doğru buluyorum, aslında temel insan haklarına yönelik baktığımızda, evet, erişim, herkes için olması gereken bir şey; çocuk için, genç için, kadın için, engelli için, yaşlı için. Bugüne kadar da çok büyük yol aldık biz bu konuda. Aile Bakanlığımızın şöyle bir handikabı var: Tavsiye niteliğinde aslında yani birçok alanda tavsiyelerde, önerilerde bulunuyor fakat direnme-yaptırma konusunda kolektif bir iradenin oluşması gerekiyor. Bu anlamda, takipçi olduklarını ben de yakinen orada

bulduğum için biliyorum. Şöyle bir önerim de olacak, şimdi buradan yola çıkarak bir şey söyleyeyim: Şimdi, çok güzel bir kitap var elimizde ve dokunduğumuzda Braille alfabesiyle "erişilebilir kılavuzu" yazıyor, mükemmel fakat kitabın içine baktığım zaman, Braille alfabesine yönelik hiçbir şey yok. Yani bir görme engellinin eline bunu verdik, bu bir kitap, arkalı ve önlü, erişilebilirlik ama içeri açtığında nasıl okuyacak? Şimdi, dolayısıyla, ben biliyorum ki bu dijitalde erişilebilirlik noktasında Bakanlığımızda var, bunda bir beis yok; zaman zaman birtakım ilaveler olması gerekenleri biz kendimiz de istişare edebiliyoruz ki öyle bir durum, eğer tavsiye niteliğinde Bakanlığın portalinde bunun erişilebilirliğini biliyorum, kendim de bunu "check" ettim ama hani eğer böyle bir kitapçık dağıtıyorsak mutlaka ve mutlaka iç kısmında da bu engel grubu arkadaşlarımızın ulaşabileceği şekilde dizayn olursa çok daha iyi olacağına inanıyorum; bu bir öneri.

Dediğim gibi, bu alan tartışma zemini değil ama biz yirmi üç yılda... Dün de söyledim, en başta söylemlerimiz ile yaptıklarımız tutarlı olmalı. Yani her yerde engelli haklarını kıran kırana savunup bir engelli milletvekilinin olmaması, bir engelli Meclis üyelerinin olmaması, bununla ilgili bir kota uygulamalarının olmaması tamamen içler acısı. Şimdi, biz yirmi üç yıldır, başladığımız günden itibaren bir kere parti kurucularımızdan birisi engelli bir bireydi; Sayın Lokman Ayva, arkadaşımızın bizim alanında müthiş etkisi olmuştur Serkan Bayram gibi. Biz yola çıktığımız günden beri siyasi temsilde bizlerle -ben de engelli biriyim- hep ama hep beraber yol aldık ve partimizin politikalarında da her daim var olduk. Yani birileri gibi yolda aklımıza geldi, "Hadi bir de buradan bir seçmen kitlesi falan..." durumunu hiç yaşamadık çünkü hep temsilde koltuklarımız oldu samimiyetle, inançla, Sayın Cumhurbaşkanımızın her zaman bize vermiş olduğu değerle. O nedenle, bu Komisyondaki hassasiyetlerimizi, temenni ediyorum ki bizim gibi -dün de söyledim, biz 4 milletvekiliyle temsil ediyoruz- gelecek dönemde sizlerin partilerinde bizlere, öncelikle, bizim hakkımızı bizim koruyabilmemiz için temsil konusunda fırsat verirsiniz. Fırsat, işte, erişilebilirlik orada başlıyor aslında. O nedenle, ben Bakanlık personeline birçok konuda çok çok teşekkür ediyorum. Bakanım da zaten konuştu, çok fazla gerginlik yaratmadan tartışma zeminine de dönüştürmeden. Temennim, bu "erişilebilirlik denetim mekanizması" dediğiniz konu tamamen Çevre, Şehircilik ve yerel yönetimlerin sorumluluğunda olan bir konu. Bu mevzuat değişikliğini... Umuyorum ki bu Komisyonda öyle bir yol alacağız, değiştirelim ve siz hiç denetim zorunluluğunda ya da öneri zorunluluğunda bile kalmadan belediyeler yeni dönem mimari yapıda zorunlu hâle geldiği için uygulamak zorunda kalsınlar. Çevre, Şehircilik Bakanlığımız da denetim mekanizmasını kanun değişikliğiyle yapsın ve sorunu kökten çözmüş olalım.

Çok teşekkür ediyorum Sayın Bakanım.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Teşekkür ediyoruz.

Evet, ben de tekrar tüm katılımcılarımıza katkıları için teşekkür ediyorum.

Ben de 2 tane soru sormak istiyorum: Bu yereldeki denetim komisyonunun vermiş olduğu cezalar en son ne zaman güncellendi?

Bir de o komisyonda teknik personel var mı bu işlerle ilgili, yerelde süreçleri takip eden, yönlendiren, çalışma yapan? Oranın bir bütçesi var mı, teknik personeli var mı, bu konuları yürüten yetkili birileri var mı? Bu konuyla alakalı da yine, cevap verirsiniz teşekkür ediyorum.

Fatma Hanım, siz mi cevaplayacaksınız yoksa Deniz Hanım mı?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FATMA YİĞİTER KARA - Sayın Bakanım, bir kısmını ben.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Tamam.

O zaman, önce siz buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FATMA YİĞİTER KARA - Eğer hazırın ve Komisyon kabul ederse Bakanlığımız tarafından engelli bireylere yönelik yapılan her türlü çalışmayı daha ayrıntılı, bugün olduğu gibi, erişilebilirlikle anlattığımız gibi anlatabiliriz, hani hangi noktada ne çalışması yapılıyor şeklinde. Eğer Komisyon uygun görürse başka bir zamanda, başka bir toplantısı konusu olarak da anlatabiliriz çünkü konu çok derin, çok kapsamlı.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Zaten ilk, bununla başladık.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FATMA YİĞİTER KARA - Eğer Komisyon uygun görürse engellilere ilişkin de ayrı bir sunum da yapabiliriz.

Engelli vatandaşlarımıza ilişkin erişilebilirlik hususlarındaki tüm yanıtları Daire Başkanımız Deniz Hanım verecektir.

Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı (2023-2025) var, Otizm Spektrum Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik İkinci Ulusal Eylem Planı'mız (2023-2030) var. Yine, duyma bozukluğu olan kişiler için Diyanet tarafından yürütülen faaliyetler var. Takdir edersiniz ki konu, engellilik, sadece Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının alanı değil. Bizim o alanda ihtisaslaşmış bir birim olması hasebiyle... Diğer taraftan, tüm kamu, kurum ve kuruluşları ve yaşayan tüm vatandaşlar yani sadece bir kişi ya da bir kurum değil bunun muhatabı. Ben, siz, yolda yürüyen herhangi bir çocuk; hepimizin aynı hassasiyetle hareket etmesi gerekiyor. Ortada bir sorun alanı varsa o alana herkesin el atması gerekiyor. Öyle bir alan olduğu için, tüm kamu kurumlarının görev alanına giren bir durum; bunu da arz etmek istiyorum.

Engelli kartlarına ilişkin ise Ekim ayının 20'sinde tüm il müdürlüklerimize "acil" kodlu bir yazı geçtik ve işlemlerin ivedilikle bitirilmesini talep ettik. Ayrıca, engelli kimlik kartı, mobil uygulama ve dijital olarak da mobil uygulamada şöyle bir şey olacak: Cep telefonunda dijital engelli kimlik kartı olacak, lansmanı ise 3 Aralık günü yapılacak; çalışmaları son aşamaya gelmiştir. İsterseniz bir kartınız olacak, isterseniz cep telefonundan da mobil uygulamayla ulaşabileceksiniz.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Kartlar eve yollanacak mı acaba, adrese yollanacak mı yoksa gene gidip almaları mı gerekiyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FATMA YİĞİTER KARA - Bu noktada PTT'yle görüşmelerimiz sürüyor.

AYLİN YAMAN (Ankara) - O, çok önemli, hakikaten gidip almaları çok zor engellilik durumları nedeniyle.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ENGELLİ VE YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜR YARDIMCISI FATMA YİĞİTER KARA - Onun haricinde veri noktasında ise Komisyonumuz tarafından talep edilen istatistik bilgileri ayrıntılı olarak iletilmiştir takdirde biz her türlü veriyi paylaşmaya hazırız.

Çok teşekkür ediyorum.

Erişilebilirlikle ilgili tüm soruları ise Daire Başkanımız cevaplayacaktır.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Ben de sayın vekillerimize soruları ve katkıları için çok teşekkür ediyorum. Not alabildiğim kadarıyla cevaplamaya çalışacağım soruları.

Şimdi, nüfusun yaşlandığına yönelik vurgu yapıldı 2 defa. Erişilebilirliğin dünyada ortaya çıkışı belki engelli kullanıcıların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak başladı ama günümüzde, artık bizim de ilkelerini benimsemiş ve mevzuata, uygulamaya yansıtmış olduğumuz üzere, evrensel tasarım kavramı üzerinden çalışmalar yürütülüyor. Dolayısıyla, bizim hedef kitlemizi -sunumun en başında bahsetmiştim- sadece engelliler...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bir saniyenizi rica edeceğim. Bir soru daha sormak isteyen Komisyon üyemiz var.

Buyurun, sorun Ayşe Hanım.

AYŞE KEŞİR (Düzce) - Komisyonun samimiyetine inanarak -halk arasındaki ifadesiyle söyleyeyim- çok kısa boyluluk, cücelik dediğimiz konuyla -engelli tanımına girmiyor şu an bildiğim kadarıyla- ilgili bir çalışmanız var mı? Çünkü onlar engelli kategorisinde yer almıyor ama erişilebilirlik konusunda çok ciddi sorun yaşıyorlar, bunu soracaktım.

Teşekkür ederim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Akondroplazi... Bizim izleme, denetleme formlarına ve erişilebilirlik kılavuzuna benim akondroplazili kullanıcı açısından bir göz atma şansım oldu çünkü derneğin bir etkinliğine katılmak için bir sunum hazırlamıştım. Mesela, bu sunum içinde teknik olarak bahsetmiştim, merdiven kenarında istediğimiz 70 santimetre küpeştenin iki tarafta bulunması gerekliliği, basamak yükseklikleri gibi pek çok şey, yapıları çevreye ilişkin ihtiyaçları bizim erişilebilirlik standartları içerisinde aslında yer alıyor. Mesela, bina tesisatı yüksekliği, tekerlekli sandalye kurgusu gibi düşünüyor olabilir ama aslında, çok kısa boylu kişiler... Ve çok uzun boylu kişilerin de şöyle bir sorunu var: Alçaksa kapıya çarpıyorlar, tabelalara çarpıyorlar baş açıklığı sağlanmazsa. Biz revizyona şunu ekleyeceğiz: Özellikle, AVM'lerde, böyle kamu kullanımına açık tuvaletlerde lavaboya yetiştirilmesi için portatif, çok basit, küçük bir tabureyi zorunlu tutacağız. O toplantıdan bana çıkan ödev buydu mesela. Dolayısıyla, elbette bizim de konuyu çok geliştirmemiz gerekiyor.

Yaşlı nüfus ise bizim zaten erişilebilirlik hedef kitlesi içerisinde yer alıyor. Sizlere dağıtmış olduğumuz bu rehber kapsamında, yaşlı kişilerin konutlarında -ki bakım kuruluşları için de geçerli olan çok sayıda teknik bilgi var- acil durumlardaki irtibattan tutun da bir girişteki elbise askılığının sabitlenip, paltosunu astığında dengesinin bozulup yaşlının üzerine düşmemesine kadar detaylı teknik bilgiler var. Dolayısıyla, zaten hamileler, yaşlılar, bebek arabacılar, çocuklar kısa boylu oldukları ve güçleri yetmediği için onların da kapıların ağır olmaması vesaire gibi bazı ihtiyaçları var. Yaşlıların yaş aldıkları için aslında hareket kısıtlılığı... Bizim hedef kitlemiz, hareket kısıtlılığı bulunan kişiler, öyle diyoruz biz; bütün o bahsettiğim grup hareket kısıtlılığı bulunan kişiler. Erişilebilirlik nüfusun yüzde 15'i için bir zorunluluk, yaşlılar için bir gereklilik, nüfusun yüzde 100'ü için konforlu bir hayat sağlar. Yaşlılarla ilgili konu bu şekilde.

Din eğitimi... İşitme engellilerle ilgili din eğitimi konusunda bizim de Bakanlık olarak iş birliğinde bulunduğumuz "Dinimizi öğreniyoruz" temalı eğitim videoları hazırlığı tamamlanmış ve YouTube kanalında şu anda yayında, işitme engelli kişilerin faydalanabileceği eğitim videosu olarak bulunuyor.

Cezai müeyyide olmadığı söylendi, ilerleme olmadığı söylendi. Bir vekilimiz de "Avrupa standardında bir sunum." dedi. Şöyle: Şimdi, biz burada sadece yaptığımız çalışmaları anlattık, sorunları da ortaya koyduğumuzu düşünüyorum. Bu sorunların daha çok, uygulayıcı kurumlarla ilgili olduğunu özellikle vurgulamak istememin nedeni şu: Ben de bu ülkede yaşıyorum ve ilerlemeyi yirmi sekiz yıllık mesleki ve bu alandaki deneyimime dayanarak gözlemliyorum. Denetleme başladıktan sonra, özellikle bu raporların ilgili kişilere gönderilmesiyle alakalı olarak ilerlemeler hızlandı. Biz de bunu biraz daha bilgi desteğiyle -teknik bilgi desteği olabilir, bir mimari proje üzerinde revizyon bile olabilir- sağlamaya çalışıyoruz. Ancak bahsetmiş olduğum gibi, imar altyapımız erişilebilirlik için oldukça zor. Ben atölyede "15 santimetre yüksekliğinde olacak kaldırım en fazla." dediğimde, bana gelen en büyük itiraz "Kaldırımı 15 santim yaparsak arabalar park ediyor." oluyor. Yani, şimdi, bakın, buna bizim çözüm bulmamız gerçekten çok zor. "Taşıt engelleyici koyacaksınız." diyoruz mecburen, hiç istediğimiz bir şey değil, onun da standardı var, görme engelli mantara takılıp düşüyor çünkü. Yüksekliği var, fosforlu işlenmesi var, vesaire... Şimdi, elbette bütünsel ele alınması gereken derin bir konu, teknik boyutu çok fazla ama erişilebilirlik aslında sosyal bir dönüşüm ve erişilebilirlik kültürü oluşturulması gereken bir konu. Bahsetmiştim, siz ustaya teslim ediyorsunuz mühendis olarak bu rampayı projeye göre yap." Ustanın bunu bilmesi... Belediyelere şunu söylüyoruz: "Kesinlikle takip edeceksiniz. Usta bunu dik yaptıysa, projeye aykırı yaptıysa tekerlekli sandalye götürün ve oradan çıkmasını isteyin, niçin yaptığını anlatın, işin başında durun." diye bütün atölyelerde dil döküyoruz.

Şimdi "İzlemede zayıflık var." denildi. Şimdi denetlendi. Şimdi, bakın, denetim bir kesit yani denetim anlık yapılabilen bir kesit, tamam. Dolayısıyla, biz bu kesit kapsamında bir geri bildirim yapıyoruz.

Cezaevleriyle ilgili Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüyle çalışma yaptık, huzurevleri zaten bizim görev alanımızda.

İdari para cezalarının artırılmasına yönelik, benim önümde bir taslak açık, kanun değişiklik taslağı, bu taslak elimizde var ve "Her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, o yıl için belirlenen yeniden değerlendirme oranında artırılmak üzere." diye bitiyor.

Yerel yönetimlerden burada bahsetmedik. Beş yıl ulaşılabilirlik, erişilebilirlik destek projeleri kapsamında pilot alanların erişilebilirliğine teknik destek ve fon sağlayarak yaygınlaştırma çalışması yürüttük.

Biz evreyi belirlemeye çalıştık, ne kadar kamu binası var ve altı aylık raporlarda bunu illere sorduk ama oradan da maalesef yürüyemedik. Bunu nasıl yapacağız, kamu kurumuna soru mu soracağız vesaire onlara da çok anlatmaya çalıştık ama biz bunun içinden çıkamadık. Belki söylemişim, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı aracılığıyla biz bunu sağlayıp size raporlayabiliriz daha sonra.

Eğitim sayılarına değindiniz ama şimdi, bakın, mesela benim performanstaki göstergem 10 olabilir ama biz 2021 yılında 56 tane eğitim vermişiz.

AYLİN YAMAN (Ankara) - Ama Bakanlık bütçe teklifinde "15" yazıyor.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Biz "Yüzde 100 yapıldı." diyoruz ona.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Ama bence bu Aylin Hanım'ın dediği şeye biraz kulak vermemiz gerekiyor çünkü her sene aynı, bu Bakanlığın da performansını... Olumlu bir şey söylüyor aslında, belki gözde kaçmıştır. Bazen bu strateji başkanlıklarında...

AYLİN YAMAN (Ankara) - Yani yaptıklarınızı gösteremiyorsunuz diyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Olabilir, tamamdır.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Gözden kaçan da bir şey olur. Bir değerlendirin bence, bir savunma mekanizması olmasın.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - E-devlet kapısı erişilebilirdir, biz ödül de verdik ama e-devlet kapısındaki hizmet için, mesela UYAP için Adalet Bakanlığının sayfasına yönlendirilirsiniz, orada problem başlıyor, yoksa e-devlet kapısı aslında erişilebilir.

Benimle ilgili olanları seçmeye çalışıyorum.

Engelli kullanıcılar karar mekanizmasında erişilebilirlik açısından söylemek istersek şöyle: Biz kanunun yönetmeliğinin hazırlanması çalışmasını da STK'lerle birlikte çalıştık, komisyonlarımızda STK temsilcilerimiz bulunuyor. Mesela, noter çalışmasını yapıyoruz, hemen işitme engellilerle ilgili federasyonlardan bilgi alarak, köprü vazifesi görerek onları aslında ilgili kurumlarla bir araya getiriyoruz.

Evet, sanıyorum, teknik kişiler sorulmuştu. Komisyonunda zaten kamu temsilcilerinin teknik olması gerekiyor ama işte, özellikle...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bir personeli var mı yani bu işleri yürüten, takip eden?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Şöyle: Bir sekreteryaya görevimiz var zaten bizim İl Müdürlüğünde, ayrıca bir sekreteryaya görevlisi; şu anda da sanırım, illerimizin çoğunda -sayı veremeyeceğim, hatırlamıyorum ama- teknik personel alımı yapıldı. O hem Bakanlığın inşaat çalışmalarını yürütüyor hem de artık bizim erişilebilirlik çalışmalarını. Biz de onları haziran ayında iki günlük bir eğitime aldık erişilebilirliği anlatmak için. Genç arkadaşlar var, yetiştiriyoruz.

Bu şekilde, ben elimden geldiğince notlarıma istinaden cevap vermeye çalıştım.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet.

Bakanlıktaki tüm arkadaşlarımıza, Komisyon üyelerimize teşekkür ediyoruz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Buyurun.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Şimdi, aslında iki vekilimiz de sordu, Aile Bakanlığı cezaevlerinde engelliler için ne yapıyor? Siz de cevaben "Aile Bakanlığı Adalet Bakanlığıyla iletişim kurdu." dediniz, somut bir şey söylemediniz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Şöyle: Genel olarak engellilere yönelik yapılan çalışmalardan ziyade, erişilebilirlikle ilgili tutukevlerinin, ceza tevkifevlerinin erişilebilir hâle getirilmesi noktasında...

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Şimdi, ben bitireyim sözümü.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Kusura bakmayın.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Dün de arkadaşlarımız söyledi burada yani cezaevlerinde büyük sorun var, cezaevlerinde kesinlikle engellilere yönelik bir koşuş yok, başka birimlerde de engelliyle alakalı bir durum yok. Bakın, dik merdivenler var, alt kattan üst kata çıkarken dik merdivenler var ve engelliler çok zorlandıklarını söylüyorlar ve daha diğer tüm hususlarda engelliyle alakalı hiçbir şey yok.

İkincisi: Engelli mahpus yakınları gittiğinde o demir kapılardan geçmeleri mümkün değil çünkü işte, ancak normal engelsiz olan kişiler geçebiliyor yani gidemiyor. Şimdi, bunlara bir çözüm getirilmesi lazım, retina okuması olsun... Yani o retina okunduktan sonra geçilen demir bir kapı var, cezaevine gitmişseniz bilirsiniz, oradan hiçbir engelli geçemez.

Şimdi, bunlar konusunda maalesef bir boşluk var. Biz Adalet Bakanlığı yetkililerine de söylüyoruz ama şimdi, engelli zaten normal hayatta engelli; e, bir de girdiği cezaevinde zaten dezavantajlı hâliyle daha da engelli hâle geliyor, daha da dezavantajlı bir hâle geliyor ve en zor hâli yaşayan kişi oluyor. Yani şimdi, biz burada sizden somut bir cevap beklerdik.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Biliyorsunuz, Komisyonumuza Adalet Bakanlığını da davet edeceğiz, orada da bu konuyu tekrar sorarsınız.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Yani diyeceğiniz varsa...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Siz de bir çalışırsınız bu konuyla ilgili.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Şöyle: Sayın Vekilim, yeni projelerde... Adalet Bakanlığıyla biz 2010-12 yıllarında çok sıkı bir çalışma yaptık. Yeni projelerde erişilebilir

olarak proje üreten, Sağlık Bakanlığından sonra Adalet Bakanlığı bizim gözümüzde çok önde giden bir bakanlık. Yeni projelerde bir sıkıntı olmadığı; engelliler için ayrılan, işte bahçe çıkışına kadar erişilebilir olan ayrı odalar düzenlendiği, ranza sistemi olmadığı şeklinde bilgimiz var yani iç dizaynı da olduğu bilgimiz var ama mevcutlarla ilgili, inanın, süreci çok biliyoruz, biz onları da denetleyebiliyoruz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Şu anda olması gereken... Sayın Başkanı, bakın, lütfen Komisyon buna müdahale etsin çünkü şimdi, Adalet Bakanlığı yetkilileri sizin gibi aile ve sosyal hizmetler konusunu bilmez, bu normal bir şeydir. Sizin oralarda mutlaka tetkik yapmanız lazım, burada ortak bir iş birliği gerekiyor yani oraya bırakarak olmaz bu iş.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Notlarınızı alın isterseniz bence.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Komisyon bunu gündemine almalı çünkü siz oraya müdahil olmalısınız, orada büyük bir boşluk var; biz gidip görüyoruz. Bakın, tüm arkadaşlarımız söyledi bunu. Bence bunun çözümü böyle çünkü sizin yetkiniz yok, o yüzden ne diyeceğinizi de bilemiyorsunuz. "Adalet Bakanlığına ilettik." diyorsunuz, Adalet Bakanlığı da gerekeni yapmıyor. Şimdi, biz bu işin iç yüzünü biliyoruz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Projelerine müdahale edebildik elbette, yeni binalar için özellikle ama dediğiniz gibi, biz -retina konusu da makul düzenleme kapsamına girecek galiba- not olarak aldık zaten ama belki biraz uzun zamandır diyalog kurmamış olabiliriz. Bizim mutlaka tekrar iletişime geçerek -ben her toplantıdan ödev çıkarırım mutlaka- bu konuyu mutlaka tekrar ikili ve yakın iletişimde çalışmamız gerektiği zaten notlarımda var.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Bir de bana evreye göre denetim oranlarını iletcektiniz, iletirseniz bekliyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Tabii, tabii; onu da Çevre ve Şehircilik Bakanlığından alabildiğimiz veriler doğrultusunda iletceğiz.

ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU (Kocaeli) - Sayın Başkanım, teşekkürler.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Başkan...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Şimdi Sayın Tanal da bir daha söz istedi. İnşallah polemige sebep olmayacak şekilde...

Buyurun.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Teşekkür ederim.

Tüm heyete saygılarımı sunuyorum.

Şimdi, evet, mesela, engellilerle ilgili adliyelere giriş sistemi var. Adliyelere Allah yolunuzu düşürmesin ama eğer yolunuz düşüyse mesela bedensel engelliler o şeylerden geçemiyorlar. Neden? O arama, x-ray cihazları dediğimiz cihazların belli bir kapasitesi var, o kapasite küçük olduğu için giremiyor, aranmadan da içeri alınmıyor. Bu sefer iki kişi -dün de anlattık ama- ellerinin, kollarının arasına alarak giriyorlar. Herhangi bir düşme anında o kazadan kim sorumlu; iş kazası mı diyeceğiz, ne diyeceğiz? Bu açıdan sırf Adalet Bakanlığıyla irtibat değil güvenlik açısından İçişleri Bakanlığı bu konuda yetkili çünkü.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Onu da çağıracağız.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Aynı şekilde, sırf adliyelerde değil kamu kurumlarının çoğunda bu girişlerle ilgili sorunlar var.

Evet, bunun daha ötesi, görme engellilerle ilgili, herhangi bir kamu kurumuna onunla ilgili, şahsına özgü bir yazı geldiğinde veya mahkemede bir mahkeme kararı geldiğinde görme engelli kişi mutlaka bir avukat vasıtasıyla bunu incelemek zorunda değil, kendisi de bu bilgiye erişebilmeli, ulaşabilmeli; işte, erişilebilirliğin ta kendisi bu yani onun da en azından o kişilere özgü olarak o alfabeye yazılması lazım. Bilmiyorum, burada bunun yapılması çok mu zor bir şey. Burada görme engelli arkadaşlarımızla ilgili de bu anlamda da büyük bir boşluk var. Sadece mahkeme kararlarını değil Türkiye'deki tüm kamu kurum ve kuruluşlarının hepsinde bununla ilgili de bir sıkıntı var yani sıkıntı... Yok yani ulaşılamıyor, bu erişim hakkı ihlal ediliyor, bunun da göz önünde bulundurulmasında fayda var.

Teşekkür ediyorum.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Sayın Bakanım, Sayın Vekilimizin bu son iletildiği konuyla ilgili açıklama yapayım müsaadenizle.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Tabii, tabii.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Evet, Tebligat Kanunu'nda şu anda bir revizyon yapılıyor ve bizim...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Zarf ama o, içerik değil, o zarf. Üstat, Tebligat Kanunu... O bir zarftır, şöyle katlanıyor, orada var ama o zarf ayrı, o zarfın içerisindeki karar ayrı, engelli o içerisindeki bilgiye erişebilmeli. Bu tebligat sadece yetmiyor, dediğimiz tebligat kâğıt yani.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Tebligatın tamamen engelli kişiye erişilebilir şekilde yapılması konusunda taslağın son hâli geldiğinde bizim görüşümüz yer almış durumda yani Tebligat Kanunu'nda kanun düzeyinde şu anda böyle bir gelişme olmasını bekliyoruz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Orada duruşma günü var, tarihi var, hangi mahkemeden geldiği yazılı, içeriği önemli yani diyelim ki karşı taraf bana cevap verdi, ben onun içeriğine burada erişebilmeliyim, okuyabilmeliyim.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Evet, ben size daha da fazlasını söyleyeyim: Ayrıca, kolay dil versiyonun da gelmesi lazım mesela, onunla ilgili de çalışmaları yürütüyoruz.

Şimdi, Sayın Vekilim, alandan bize gelen sorunlarla ilgili biz merkezde... Mesela, "şarj istasyonu eksikliği" diye bana bir CİMER geldiği zaman Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne bir yazı yazıyoruz ve bütün belediyelere bu konuya önem göstermesi ve yapmaları için bir bilgilendirme gönderiyoruz yani şimdi, mesela, daha önce...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Aslında arada çok önemli bir şey daha var, CİMER'den gelen geri dönüşleri de değerlendiriyorsunuz.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Kesinlikle. Aslında talimatı biraz kısaltmak için...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Aslında sorular arasında belki bunu da sormamız lazımdı. Mesela, ne kadar geliyor?

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Evet, talimat konusunda, rehber köpeklerin kamu kullanımına açık alanları ve ulaşım sistemlerini kullanmaları, tekerlekli sandalye akülülerin şarj istasyonlarının yapılması, kaldırımların esnaf tarafından işgalinin önlenmesine yönelik denetim yapılması, belediyeleri ilgilendiren bunun gibi...

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - İşte, sadece denetim değil de bir de yaptırımı, sonraki süreçleri de biraz daha güçlendirmemiz gerekiyor sanırım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Şimdi, orada biz hatırlatıyoruz, uyarıyoruz, belediyenin de orada zabıta vasıtasıyla gereğini yapmasını istiyoruz yani CİMER'i cevaplayıp çalışmamızı göz önünde bulundurarak hiç cevaplamıyoruz biz erişilebilirlik konusunda. Dolayısıyla, mesela, tebligatla ilgili böyle bir talep... Çünkü çok geniş bir alan, kapının kolu da bizim çalışmalarımızda, yatağın yüksekliği de.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Bu konuyu biz de raporlarımızda da ele alalım.

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI ERİŞİLEBİLİRLİK DAİRE BAŞKANI DENİZ ÇAĞLAYAN GÜMÜŞ - Dolayısıyla, alandan da STK'lerden de bu konuda geri bildirim bekliyoruz biz zaten.

OTURUM BAŞKANI JÜLİDE SARİEROĞLU - Evet, teşekkür ediyoruz, çok sağ olun. Gerçekten çok verimli bir toplantı oldu kendi adıma da.

Sayın Tanal herhâlde bizleri çok tanımıyor, inşallah toplantı sonrasında karşılıklı bir konuşalım. Hepimizin bir müktesebatı var bu konularda ama her bir toplantıda yeni şeyler öğreniyoruz, yeni şeyler bizim de tecrübemize, bilgimize eklenti oluyor.

Teşekkür ediyoruz, emeklerinize sağlık. İnşallah, sonraki toplantılarda da katkılarınızı bekliyoruz.

Artı, ileride yapacağımız toplantılarda lütfen arkadaşlarımız, il müdürlerimiz bizlere bu alanda yapılan çalışmaları yaptıkları sunumlarda verirlerse Bakanlık açısından da bizim raporlamamız açısından da iyi olacak diye düşünüyorum.

Sağ olun, iyi çalışmalar diliyorum.

Toplantımızı kapatıyorum.

Kapanma Saati:16.55